

Hlas Nového Mesta

ROČNÍK XXXII. ČASOPIS OBYVATELOV MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-NOVÉ MESTO, JANUÁR/FEBRUÁR 2022

Aj v tomto roku nás čaká veľa práce na dôležitých projektoch

Sociálna pomoc vyššia a adresnejšia

Zabudnutý cukrovar v areáli fabriky na dynamit

Milí čitatelia,

väčšina z nás v prvých dňoch januára bilancovala predchádzajúce obdobie a zamýšľala sa nad novými cieľmi. Verím, že vaše hodnotenia boli prevažne pozitívne a do plnenia tých tohtoročných vám prajem veľa síl a vytrvalosti.

Aj mestská časť hodnotila dosiahnuté výsledky. V zložitej situácii, ktorú v nemalej miere ovplyvňovali protipandemické opatrenia, sa napriek všetkému realizovalo množstvo investičných aj neinvestičných zámerov. V aktuálnom čísle Hlasu nájdete informácie o najvýznamnejších projektoch z posledného obdobia, či už to boli rekonštrukcie ciest a chodníkov, modernizácia školských budov a športových zariadení alebo revitalizácia zelene.

Po dlhšom čase sa do tried vrátili aj starší školáci a po predĺžených zimných prázdninách sa začalo prezenčné vyučovanie. Väčšina detí iste privítala možnosť vypočuť si výklad učiteľa naživo, príležitosť spýtať sa ho na všetko potrebné, no najmä opätovné stretnutie so spolužiakmi.

V posledných rokoch musí najmladšia generácia preukazovať viac samostatnosti, zodpovednosti, schopnosti popasovať sa s neočakávaným. A život občas prináša dokonca aj traumatizujúce udalosti, keď sa pocit bezpečia v škole naruší. Aby mohli pedagógovia podať svojim zverencom pomocnú ruku, potrebujú špeciálnu prípravu a tréning. Je dobré, že v tých najťažších chvíľach sa môžu oprieť o odborníkov z Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Bratislava III. S jeho riaditeľkou PaedDr. Janou Lednickou sme sa pohovorili o vzdelávaní a príprave novomestských učiteľov na zvládnutie krízových situácií.

V obľúbenej rubrike Potulky históriou tentoraz pripomenieme dve novomestské továrne, na ktoré by si už inak málokto spomenul. Asi vás prekvapí, že v rokoch 1926 – 1928 fungoval vo fabrike Dynamit Nobel jeden z najmodernejších cukrovarov v Európe, ktorý zanikol pričinením konkurencie.

Prajem vám príjemné čítanie!

Jana Škutková

Z obsahu čísla:

Na svete je zmluva o Istropolise

str. 5

Budeme mať 10 nových územných plánov zón

str. 10

Kedy je potrebná krízová intervencia

str. 12

Piatak Filipko sa prereci-toval až do Kubína

str. 17

Budúci urbanisti sa v praxi rýchlo zorientujú

str. 20

Viete, že sa rodí Novomestské divadlo?

str. 22

Obálka:

V prvej polovici zimy si deti veľa snehu neužili. Na snímke ho však stihla zachytiť Jana Plevová

Aj manželia majú svoj deň

Deň sv. Valentína, sviatok zaľúbených, sa dnes hlási z každého výkladu – naplno sa ho už zmocnil marketing a obchod. O tom, že 9. február je Svetový deň manželstva, vie zatiaľ málokto. Je oveľa mladší, vznikol až roku 1981 v Baton Rouge v Louisiane, a to ako istá reakcia na Valentína. Napriek tomu má tento sviatok od roku 1993 apoštolské požehnanie aj od pápeža Jána Pavla II. Aj on ocenil, že oslavuje manželstvo ako základ rodiny, základnej bunky spoločnosti. A nie náhodou vyzdvihuje umenie spolužitia v časoch vysokej rozvo dovosti. Preto už jeho zakladatelia hlásali, že Svetový deň manželstva je viac než sviatok zaľúbených. Napokon, veď tých kedysi aj mních Valentín tajne oddával, ak za ním prišli...

Vydáva Mestská časť Bratislava-Nové Mesto,
IČO: 00603317

Adresa: Miestny úrad Bratislava-Nové Mesto,
Junácka 1, 832 91 Bratislava,
tel.: 02/4925 3136, redakcia: hlas@banm.sk,
inzercia: tla@banm.sk, www.banm.sk/casopis/
Mesačník, dátum vydania 31. 1. 2022,
obyvateľom mestskej časti sa distribuuje bezplatne.

Redakčná rada:

Predseda: Mgr. Rudolf Kusý,

Členovia: Mgr. Branislav Filipovič, MBA,
Ing. Libor Gašpírek, JUDr. Tomáš Korček, PhD., L.L.M.,
Ing. Katarína Šebejová, PhD., Ing. Pavol Troiak,
Vladimír Volf, Mgr. Peter Weiss, Ing. Jana Škutková,
Mgr. Marek Tettinger, **tajomník:** Mgr. Ján Borčín.

Jazyková úprava: Mgr. Zuzana Ščibranyová.

Grafická úprava: Martin Lovas.

Tlač: Komárňanské tlačiarne spol. s r. o.
Náklad: 24 200 výtlačkov. Číslo 1-2/2022.
ISSN 1339-7990. EV 3920/09.

Čo nás čaká v tomto roku?

Bratislavské Nové Mesto bude v roku 2022 hospodáriť s vyrovnaným rozpočtom – takmer 40 miliónmi eur. Prioritou zostáva školstvo a vzdelávanie, na ktoré pôjde viac ako štvrtina peňazí.

Rozpočet na tento rok sa tvoril mimoriadne ťažko. Peňazí totiž budeme mať rovnako ako v minulom roku, ale inflácia, a teda vyššie ceny snád' za všetko, zvyšovanie energií, príspevkov na deti v škôlkach či na novonarodené deti znamenajú vyššie výdavky.

Hlavná pozornosť je zameraná na rozširovanie kapacít škôlok a modernizáciu školských priestorov. Na budove materskej školy Jeséniova vybudujeme novú nadstavbu. *„Takto získame dve nové triedy s minimálnym počtom 20 detí, pričom v súčasných priestoroch škôlky vybudujeme kuchyňu s jedálňou. Odbremeníme tak jedáleň v susednej škole, ktorá varila aj pre škôlku a vyriešime zároveň problematickú logistiku s dovozom jedál,“* vysvetľuje starosta Kusý. *„Veľmi, veľmi si želáme, aby sme už uzatvorili verejné obstarávanie na novú škôlku na Teplickej ulici a ministerstvo nám všetko rýchlo skontrolovalo tak, aby sme na jar začali stavať,“* dodáva. Na Základnej škole Jeséniova vybudujeme v podkroví nové učebne a ateliér pre výchovné projekty.

Máme stavebné povolenie na dve obrovské investície – nový pavilón Základ-

nej školy Odborárska a nadstavbu spojenú s prístavbou a rekonštrukciou jedálne Základnej školy Cádova. Spracovali sme projekty na eurofondy a čakáme na výsledok. Pred nami je robota na niekoľko rokov a za niekoľko miliónov eur, my sa však na ňu tešíme.

Všetci vieme, že ceny energií rastú. Preto prezrieme budovu každej školy, každej škôlky, aby sme ušetrili náklady za teplo a elektrinu, a pripravíme návrh opatrení, čo všetko musíme rýchlo urobiť. Niektoré už pripravujeme. Na Kalinčiakovej to bude nová kotolňa, na Sibírskej nová výmenníková stanica tepla. V detských jasliach nás čaká príprava projektovej dokumentácie na novú, zateplenú fasádu.

Ale sú pred nami aj iné úlohy zamerané na modernizáciu škôl a škôlok. Materská škola Osadná dostane nové detské ihrisko. Na Kalinčiakovej zrekonštruujeme 40-ročné toalety a výťah v kuchyni. V škole na Sibírskej ukončíme zmluvu s nájomcom priestorov a pre prváčikov pripravíme nové triedy. Rekonštrukciou prejdú tiež toalety.

Ďalšie projekty sa týkajú podpory športu a aktívneho pohybu. V školskom

areáli ZŠ s MŠ Za kasárňou pribudne nový bežecký ovál. Veľká investícia bude smerovať do športoviska v areáli školy na Riazanskej. Vznikne tu od základov nový športový areál s množstvom zelene, ktorý vytvorí aj možnosti pre nové športy. Po rekonštrukcii Školak klubu sa tešíme na rekonštrukciu vedľajšej telocvične.

Na Pionierskej ulici už vzniká moderný športový areál vrátane nových športových plôch, cvičebných zariadení, zelene a mobiliáru. Revitalizácia bude ukončená už v priebehu leta. Na novom športovisku na Ladzianskeho na Kramároch sa bude dať bezpečne športovať aj večer vďaka novému osvetleniu, ktoré tu osadíme.

Vytvoríme nové parkovacie miesta, na príklad na Podnikovej ulici.

Myslíme aj na bezpečnosť ľudí na frekventovaných miestach – Nové Mesto vybuduje kamerový systém v parku na Račianskom mýte, v areáli prírodného kúpaliska Kuchajda a na Bojnickej ulici.

Nezabudli sme ani na našich seniorov a začneme s prípravou prvého zariadenia opatrovateľskej služby v Novom Meste.

Marek Tettinger

Tomáško prišiel na svet po polnoci

To je on! Volá sa Tomáš a je prvým bábätkom roka 2022 v Novom Meste. V nemocnici na Kramároch sa narodil v prvých sekundách Nového roka. Bezprostredne po narodení meral 53 centimetrov a vážil 3960 gramov. To však dlho platiť určite nebude, keďže sa má k svetu a papáť mu chutí.

S malým darčekom a 100-eurovým príspevkom od Nového Mesta prišiel prvému novorodencovi z Kramárov a jeho mamičke zablahoželať osobne aj starosta Rudolf Kusý. *„Vraciam sa sem vždy rád a po všetkých tých rokoch – myslím si, že môžem povedať – medzi priateľov. Tím okolo pána prednostu Rusňáka a pani primárky Mikulajovej odvádza nielen skvelú prácu, ale vytvára aj veľmi príjemnú atmosféru, ktorá vždy pozitívne nabíja aj mňa. Patrí im za to veľká vďaka,“* vyjadril starosta svoje pocity z návštevy.

Tomáškovi aj jeho mamičke Ivanke prajeme veľa zdravia, pohody, lásky a krásnych chvíľ pri vzájomnom spoznávaní sa!

Text a snímka Ján Borčín

Chystáte sa povedať si „ÁNO“ v roku 2022?

Novomestský matričný úrad vykoná počas roka okolo 150 sobášnych obradov, pričom prevažná väčšina párov si povie svoje „áno“ v budove Konскеj železnice. Bratislavskí snúbenci vyhľadávajú novomestskú „Konku“ z dôvodu peknej obradnej siene v historickej budove, ale aj pre jej výbornú dostupnosť a možnosť parkovania. Preto až jednu tretinu sobášov tu uzatvárajú páry bez trvalého pobytu v našej mestskej časti.

Plán sobášnych obradov do konca roka 2022:

5. a 19. február	13. a 27. august
12. a 26. marec	10. a 24. september
9. a 23. apríl	8. a 22. október
7. a 21. máj	12. a 26. november
11. a 25. jún	3. a 17. december
9. a 23. júl	

Pre snúbencov, z ktorých aspoň jeden má trvalý pobyt v našej mestskej časti, je sobáš v uvedených termínoch bezplatný. Za termín mimo schváleného časového plánu uhradia poplatok 20 eur.

(jš)

Rodiny bábätiek s nízkym príjmom dostanú 200 eur, vyššie budú aj ďalšie sociálne príspevky

Keď do rodiny pribudne malý človečik, znamená to pre rodičov nielen veľa radosti, ale aj značnú finančnú záťaž. V čase, keď pandémie negatívne ovplyvnila každodenný život a ekonomická situácia sa zhoršuje, je dôležité vo väčšej miere prihliadnuť aj na sociálne podmienky konkrétnej rodiny. Novomestské miestne zastupiteľstvo schválilo na svojom 32. zasadnutí zvýšenie finančnej pomoci novorodencom zo sociálne slabších rodín. Keď dnes dostávajú všetky bábätká, ktorých mamička má trvalé bydlisko v mestskej časti (minimálne jeden rok pred narodením dieťaťa) príspevok vo výške 100 eur, pre rodiny s nižším príjmom to bude po novom 200 eur.

Na príspevok pri narodení vo výške 200 eur bude mať nárok rodina dieťaťa, ktorej preukázaný mesačný príjem po zdanení neprevyšuje sumu 822 eur na do-

spelú osobu. Žiadatelia budú informovaní o možnosti poskytnutia vyššieho príspevku pri podávaní žiadosti, pričom v prípade záujmu o príspevok vo výške 200 eur bude potrebné doložiť doklady o príjme rodiny.

Od 1. januára 2022 sa o 50 eur zvyšujú aj všetky jednorazové finančné príspevky, ktoré mestská časť poskytuje žiadateľom. Konkrétne ide o jednorazovú dávku v hmotnej núdzi, jednorazovú finančnú výpomoc, popri už spomínanom príspevku pri narodení dieťaťa tiež príspevok pre dvojčiky, trojičky a viac súčasne narodených detí do 18 rokov veku, príspevok na letnú detskú rekreáciu a vianočný príspevok.

Viac informácií, potrebné formuláre a žiadosti nájdete na adrese <https://www.banm.sk/socialne-prispevky/> (red)

Miestni poslanci sa predstavujú

Mgr. Darina Timková

Keďže mojím volebným obvodom sú Kramáre a Koliba, angažujem sa najviac tu, kde aj bývam. Aktívne sa zapájam do komunálneho života ako spoluzakladateľka OZ Kramárčan.

Za šesť rokov sme zorganizovali rôzne športové aktivity, kreatívne kurzy, projekty a pomohli školám i škôlkam. Teším sa, že napriek pandémie sa nám v súlade s platnými opatreniami darí pokračovať v aktivitách, ako sú pravidelné cvičenia jogy a bedmintonu.

So susedmi sa angažujeme proti neprimeranej výstavbe hlavne na Kramároch a Kolibe. Sú tu naplánované mnohé developerské projekty, ktoré ešte viac zatažia celé územie. V minulosti sa nám podarilo

zastaviť nevhodné stavby na Jahodovej a tiež projekt na Stromovej ulici. Napriek snahe o rozumné riešenia projekty pribúdajú, hoci doprava je katastrofálna, infraštruktúra poddimenzovaná a služby nedostatočné. Na pretrvávajúce problémy neustále poukazujem a požadujem riešenia. S niektorými kolegami poslancami apelujeme na pána starostu a vicestarostu, aby pripravili dopravnú štúdiu, ktorá by nastavila hranice ďalšieho zahusťovania oblasti.

S hustotou výstavby súvisia aj nedostatočné kapacity škôl a škôlok. Na rokovaniach školskej komisie podporujem riešenia pre rozšírenie počtu miest pre deti. Spoločnou iniciatívou sa nám tento rok podarilo vytvoriť dve nové škôlkárske triedy na ZŠ Riazanská, odsúhlasiť prestavbu ZŠ Cádova, prístavbu na ZŠ Odborárska a tiež podporiť vybudovanie

učební na ZŠ Jeséniova, ako aj požiadavky školských zariadení na posilnenie odborného personálu pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Pocitujem isté sklamanie z fungovania mestskej časti Nové Mesto, kde chýba jasná stratégia a koncepcnosť. Riešia sa väčšinou problémy, ktoré sú už v havarijnom stave. Často chýbajú jasne vyčíslené potreby a kritériá pre rozhodovanie sú nejasné. Realizácia projektov naplánovaných v rozpočte je veľmi nízka.

Napriek negatívnym skúsenostiam verím, že moja práca má zmysel. Podarilo sa vytvoriť silnú komunitu s miestnymi obyvateľmi a podporiť mnohé dobré veci v prospech obyvateľov.

Kontakt:
timkova.darina@gmail.com
0905 437 370

Príspevky poslancov miestneho zastupiteľstva vyjadrujú osobné názory autorov. Redakcia do ich obsahu nezasahuje.

Začína sa rozoberať Istropolis

Investor Nového Istropolisu v súvislosti so žiadosťou o odstránenie pôvodnej stavby koncom roka doložil súhlasné stanoviská všetkých dotknutých orgánov. Mestský úrad ochrany pamiatok konštatoval, že budova Istropolisu nie je vedená v zozname pamiatok a nevzťahuje sa na ňu žiadna špeciálna ochrana. Istropolis je síce zaradený na zoznam pamätihodností, ale podľa pamiatkarov štatút pamätihodnosti nemôže byť použitý pri zasahovaní do práv majiteľa stavby. Stavebný úrad Bratislava–Nové Mesto musel preto vydať povolenie na odstránenie budovy. Bývalý **Dom Revolučného odborového hnutia** dokončili v roku 1981, aby slúžil primárne ako zjazdový palác pre špičky komunistického režimu.

„Bez ohľadu na to, čo si kto myslí o Istropolise, na jednom sa všetci zhodneme. Takéto stavby by sa nemali predávať. Lebo ak štát, samospráva či vedenie odborov predajú školu, škôlku, kultúrne centrum alebo taký Istropolis, nemôžu sa neskôr tváriť, že nemajú nič s tým, keď nový vlastník budovu zbúra,“ upozorňuje starosta Rudolf Kusý.

Odbory ako dlhoročný vlastník budovy do jej údržby desiatky rokov neinvestovali. Hoci mnohé Novomešťanky a Novomešťania si Istropolis pamätajú najmä vďaka rôznym koncertom či galavečerom, posledné roky s výnimkou divadla Wüstenrot zivala budova prázdnotou. Nevľúdnosť prostredia dokreslovala rozbitá dlažba pred budovou a skupinky asociálov, ktorí obsadili neďaleké parkíky.

V roku 2002 usilovala o kúpu Istropolisu mestská časť Nové Mesto a v roku 2005 kúpu zvažovalo hlavné mesto. Obe samosprávy mali záujem, aby sa z budovy stalo kultúrne centrum. Vedenie odborov nesúhlasilo.

Ďalšou významnou zmenou v histórii Istropolisu je rok 2011, kedy štát vydal pozemky pod Istropolisom odborárom. Vedenie odborov odvtedy v tichosti pripravovalo predaj budovy. Nakoniec skončil v roku 2017 v rukách spoločnosti Immocap, pričom nikde neboli zverejnené podmienky predaja ani kúpna suma. „Je neuveriteľné, že štát dovolil odborom predat majetok, na ktorý sa skladali naši rodičia a prarodičia z odborových príspevkov. A je neuveriteľné, že sa nepýtame, kde tie peniaze sú,“ upozorňuje starosta Rudolf Kusý.

Až v čase, keď sa začalo verejne hovoriť o záujme investora nahraďiť Istropolis modernejšou stavbou, sa ozvali hlasy, podľa ktorých by Istropolis mal byť vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. V roku 2019 organizácia DOCOMOMO požiadala o zápis Istropolisu do zoznamu národných kultúrnych pamiatok. Je rok 2022, a pamiatkový úrad ani len nezačal konanie.

Nakoľko hlavné mesto v minulom roku vyhlásilo Istropolis za pamätihodnosť, mestská časť požiadala, aby investor doložil stanovisko Mestského úradu ochrany pamiatok. Ten konštatoval, že na budovu Istropolisu sa nevzťahuje žiadna špeciálna ochrana. Pamiatkový úrad, ktorý je ako jediný zo zákona oprávnený začínať konanie o vyhlásení za národnú kultúrnu pamiatku, po celý čas neurobil žiaden krok, ktorý by budovu Istropolisu akokoľvek chránil.

Stavebný úrad nemôže podmieňovať vydanie búracieho povolenia žiadnymi podmienkami. Je orgánom štátu, aj keď formálne pod samosprávou. Rozhoduje len podľa toho, či investor dodá všetky požadované doklady, alebo nie.

Preto ovplyvniť odstránenie stavby nevieme. To, čo je možné, je sústrediť sa na to, aby tu vzniklo kultúrne centrum pre celú Bratislavu, celé Slovensko, ako vyvolaná investícia vlastníka. „Od začiatku hovoríme, že stavba, ktorá má verejnú funkciu, nemôže len tak zmiznúť bez náhrady. Zachovať alebo znova vybudovať srdce Istropolisu, teda veľkú kultúrnu sálu bola našou podmienkou, od ktorej sme nemohli ustúpiť. Investor ju musí postaviť bez ohľadu na to, či získa dotáciu zo štátneho rozpočtu alebo eurofondov,“ zdôraznil starosta Kusý.

Nakoľko sa štát napríklad prostredníctvom ministerstva kultúry o Istropolis nezaujímal, začali sme s novým vlastníkom rokovať. Po mesiacoch tvrdých a niekedy až neprijemných rokovaní sme uzavreli zmluvu, podľa ktorej musí novú kultúrno-spoločenskú sálu pre minimálne 1650 sediacich návštevníkov postaviť investor v prvej fáze výstavby Nového Istropolisu. Ak sa tak nestane, zaplatí pokutu päť miliónov eur.

Čo ešte musí spraviť investor:

- zachová a znovu použije hodnotné prvky pôvodného Domu odborov (napr. umelecké vitráže, fontánu pri Dome techniky),
- zachová na svojich pozemkoch verejný priestor pre ľudí a umožní mestskej časti participovať na plánovaní ich vzhľadu s cieľom vytvoriť nové centrum v Novom Meste,
- investuje do vnútroblokov (Vajnorská ulica, Škultétyho ulica), ktoré budú najviac ovplyvnené výstavbou Nového Istropolisu, aby mali ľudia bývajúci v bezprostrednom okolí príjemnejšie prostredie,
- rekonštruovať bude nielen svoje pozemky, ale tiež verejné priestory v rámci územia Šancová/Vajnorská/Škultétyho/Kukučínova vrátane zelene, chodníkov a cyklochodníkov,
- vybuduje ako súčasť svojho projektu verejnú škôlku pre Novomešťanov,
- zachová hodnotné stromy,
- zachová vonkajší a vnútorný mramor a ak ho nebude vedieť využiť, bezplatne ho odovzdá verejnej inštitúcii v Bratislave,
- poskytne mestskej časti za 1 euro ročne všetky voľné parkovacie miesta na parkovisku pred pôvodným Istropolisom na jeden rok s možnosťou predĺženia po vzájomnej dohode.

Marek Tettinger, snímka Jana Plevová

Koniec roka v znamení dôležitých zmien

Ani koniec roka 2021 a prichádzajúca zima nezastavili modernizáciu našej mestskej časti. V novembri a decembri sme ukončili či rozbehli viacero projektov, ktoré priniesli kvalitnejšie podmienky do našich škôl, na cesty a chodníky, pre životné prostredie aj bezpečnosť. Čo a kde sme zmenili?

Modernizácia škôl je naša každoročná priorita, preto nie je prekvapením, že v tomto duchu sa niesol aj záver roka. Na našej Základnej škole Sibírska sme nemali hospodárenie s teplom doteraz úplne pod kontrolou. Radiátory v škole nemali ventily, takže keď bolo treba napríklad z tepla ubrať, nedalo sa. Tomu je koniec – všetkých 270 radiátorov dostalo nové termostatické ventily a odtiaľ už reguláciu tepla budeme mať vo vlastných rukách. A priniesie to, samozrejme, pohodu

chyni podľa svojich potrieb, čo rovnako priniesie úspory. A čo je ešte dôležitejšie, školské byty už budú vykurované samostatne, takže cez víkendy či večer sa nebude musieť kúriť v celej škole.

Minuloročné investície do našich škôlok nepriniesli len viac miest a kvalitnejšie prostredie pre deti, ale mysleli sme aj na životné prostredie. Do jedného z našich projektov hospodárenia s dažďovou vodou sme zapojili aj našu najväčšiu Materskú školu na Letnej ulici. Vybudovali sme tu moderný vodozadržný systém – do zeme sme umiestnili veľké vsakovacie zariadenie, ktoré bude zachytávať, zhromažďovať a postupne uvoľňovať vodu do pôdy.

V Materskej škole Na Revíne sme opravili podlahu, ktorá bola v nevyhovujúcom stave. Staré parkety a linoleum išli preč, položili sme novú izoláciu, vyrovnávaciu vrstvu a nové linoleum. Okrem toho nás tu čakali aj ďalšie práce: oprava problematického radiátora, montáž vidovertníka, nového okna, oprava prask-

nutého potrubia, ale aj nové prvky na detskom ihrisku.

V areáli Materskej školy na Šancovej sme urobili dva nové chodníky pre bezpečnejšie zásobovanie a klimatizáciu v kuchyni.

V Materskej škole Legerského sme zrekonštruovali vstup, zatekajúcu terasu, nefunkčnú kanalizáciu a vyregulovali sme kúrenie.

V Materskej škole Rešetkova sme opravili terasu, na ihrisku pribudla nová šmýkačka s dopadovou plochou.

Bárdošova ulica je dôležitou spojniciou Kramárov a Koliby pre osobnú a mestskú hromadnú dopravu aj peších. Bezpečná cesta a chodník je preto nevyhnutnosť. Koncom novembra sme ukončili ďalšiu veľkú rekonštrukciu ulice a Bárdošo-

Tu skončí dažďová voda z areálu MŠ Letná

pre žiakov a učiteľov a významné úspory nákladov. Na Sibírskej – tak ako predtým na ZŠ Za kasárňou – odpájame školskú jedáleň od centrálného vykurovania a ideme cestou vlastnej kotolne. Panie kuchárky si tak budú môcť samé regulovať teplo a teplú vodu v jedálni a ku-

Na MŠ Rešetkova sme opravili terasu, pribudla aj nová šmýkačka

Z Bárdošovej sme urobili bezpečnú ulicu s novou cestou, chodníkom aj osvetlením

va dostala to, čo si zaslúži – novú cestu, nový chodník a nové osvetlenie.

Minulosťou je aj stará miestna cesta a chodníky na Ovručskej ulici, ktoré sme zrekonštruovali. Na rade je teraz parčík pred komunitným centrom, ktorý vybudujeme podľa predstáv miestnych obyvateľov.

Záleží nám na každom parkovacom mieste. Samozrejme, pokiaľ neobmedzíme chodcov a nezaberieme zeleň. Dá sa to – príkladom je ulica Pri starej prachárni. Vytvorili sme tu zhruba 9 nových parkovacích miest – len vďaka zmene typu parkovania. Z pozdĺžneho na parkovanie „vedľa seba“. Navyše sme posunuli stĺpiky, ktoré dovtedy takémuto riešeniu bránili.

Po torze bývalej výletnej reštaurácie Snežienka na Železnej studničke sme od-

Lávka pri Palme skončila v múzeu

stránili aj ďalšiu stavbu, ktorá už bola pre ľudí nebezpečná – lávku pre peších ponad železničnú trať pri Palme. História nadchodu z roku 1903 neskončí kdesi na šrotovisku, ale bude pokračovať. S Múzeom dopravy a Železničným múzeom sme dohodli prevoz lávky priamo do ich depozitu.

Lanovka oslávi svoje 50. výročie v novom šate

Spustili sme rekonštrukciu dolnej a hornej stanice sedačkovej lanovky Železná studnička – Kamzík. Na dolnej stanici pribudli nové podporné stĺpy a nástupné a výstupné mostíky, na hornej rekonštruujeme nástupište vrátane nového podkladu a izolácie, schodov, zábradlia či pokladne.

Nové Mesto je ešte zelenšie

Ovručskou prejdete po novej ceste aj chodníku

Počas decembra sme pokračovali vo výsadbe stromov a zelene v Novom Meste. Nové agáty, platany, javory, okrasné čerešne, sofory či jarabiny pribudli na sídlisku Dimitrovka, na uliciach Budyšínska, Sadová, Kalinčiakova, Thurzova, Družstevná, Kominárska, Rozvodná/Vlárska, Jahodová či na Bielom kríži. V sadení nových stromov budeme pokračovať aj tento rok. Na konci roka sme získali aj dôležitú pomôcku pri starostlivosti o zeleň – podrobný prehľad, ktorý je výsledkom preskúmania zdravotného stavu viac ako 13 000 stromov a krov v Novom Meste.

*Rudolf Kusý
Snímky Jana Plevová*

Hľadáme priestor pre novú škôlku

Verejná výzva pre vlastníkov nehnuteľností

Mestská časť Bratislava-Nové Mesto sa obracia na vlastníkov nehnuteľností – pozemkov, nebytových priestorov, prípadne rodinných domov, z radov fyzických a právnických osôb či štátu. Chce získať do dlhoročného nájmu priestory, kde by bolo možné umiestniť novú materskú školu, najmä v lokalite Kramáre a Koliba. Cieľom mestskej časti je uspokojenie vysokého dopytu rodičov z Nového Mesta o umiestnenie detí do materskej školy, ktorá bude prevádzkovaná mestskou časťou. Mestská časť by s vybraným vlastníkom nebytového priestoru, prípadne rodinného domu uzavrela dlhoročnú nájomnú zmluvu, zabezpečila jeho prispôsobenie potrebám materskej školy v zmysle platných právnych predpisov a riadne si plnila povinnosti nájomcu v prospech detí a rodičov z Nového Mesta.

Čo hľadáme

Pozemky, nebytové priestory, prípadne rodinný dom, kde by bolo možné umiestniť triedy materských škôl, ktoré by mestská časť na vlastné náklady zrekonštruovala a prevádzkovala v nich novú materskú školu po dobu minimálne 20 rokov.

V akej lokalite hľadáme priestory

V celej mestskej časti Bratislava-Nové Mesto, prioritne lokalita Kramáre a Koliba.

Alternatívne riešenie

Do úvahy okrem nájmu prichádza aj ponuka na odkúpenie nebytových priestorov alebo ponuka na odpredaj vhodného pozemku, prípadne rodinného domu (kde je možné umiestniť novú budovu materskej školy), pričom konkrétne riešenie bude prijaté na úrovni miestneho zastupiteľstva.

Snímka František Rajecký

Aký je termín na zasielanie ponúk od vlastníkov

Ponuky môžu záujemcovia zasielať ihneď na email: **starosta@banm.sk**, prípadne si môžu dohodnúť osobné stretnutie na sekretariáte starostu (02/ 49 253 422) alebo na sekretariáte prednostu (02/49 253 223, 02/44 258 420). V ponuke prosíme uviesť čo najviac konkrétností ohľadom nehnuteľnosti (číslo listu vlastníctva, súčasné využívanie a pod.)

Zmysluplné miesto pre starších školákov

Základná škola na Riazanskej ulici otvorila začiatkom októbra Centrum LABYRINT určené predovšetkým žiakom druhého stupňa. Môžu v ňom tráviť popoludnia, zahrať si spoločenské hry, pohovárať sa o aktuálnych veciach, ktorými žijú, prípadne vyriešiť niečo, čo je pre nich dôležité. Dvaja sociálni pedagógovia, sociálna pracovníčka a psychologička vytvárajú deťom bezpečný priestor a chápacé zázemie.

„Časy poznačené pandemiou sú zložité pre nás všetkých a neistota či stres negatívne vplyvajú aj na deti. Chceme vytvoriť bezpečné miesto na zmysluplné trávenie voľného času pre deti vo veku približne 12 až 15 rokov, ktoré bude fungovať na báze nízkoprahových princípov. Nie každý rodič má peniaze na krúžky, je dôležité, aby deti mali miesto, kam môžu prísť a tráviť tam voľný čas. Vyskolení odborníci im pritom pomáhajú s riešením neraz závažných problémov. Žiaľ, niektoré deti sa musia stať dospelými príliš skoro. Sme otvorení pre všetky deti, môžu prísť alebo odísť podľa vlastného uváženia,“ vysvetlil Dávid Chmelár, sociálny pedagóg a jeden z tvorcov projektu.

Finančnú podporu na zariadenie priestorov a službu supervízora, ktorý poskytuje konzultácie pracovníkom centra, venoval magistrát. Na dlhodobú prevádzku je však potrebné

Na snímke zľava: Country manager Immofinanz Adrian Bódis, riaditeľka školy Katarína Čuntálová, sociálny pedagóg Dávid Chmelár a starosta Rudolf Kusý

pravidelne získavať ďalšie zdroje a granty. Aby dobrá myšlienka mohla pokračovať, pomohol situáciu vyriešiť starosta Kusý. „OC VIVO! pokračuje v dobrej tradícii, keď každý rok podporí v mestskej časti niečo potrebné. Keď ma pán riaditeľ Bódis oslovil, aby sme vytypovali vhodný projekt, navrhol som mu tunajšie centrum. Myšlienka ho oslovila, vo vytvorení bezpečného prostredia pre mládež vidí zmysel. Spoločnosť Immo-

nanz vlastníaca obchodné centrum darovala centru Labyrint 5250 eur, ktoré sa použijú na doplnkové vybavenie, ale môžu slúžiť aj na odmeny pracovníkom, ich vzdelávanie a ďalšie prevádzkové náklady," uviedol Rudolf Kusý, ktorý zároveň prispel na občerstvenie pre deti. „Veď ak sa majú deti cítiť dobre, musia mať uspokojené základné potreby, byť sýte.“

Priestory slúžia popoludní novému centru, počas vyučovania ich využíva aj školský podporný tím (psychologička, špeciálne pedagogičky, sociálny pedagóg). Realizujú sa tu interaktívne aktivity, rozhovory s deťmi, rodičmi či konzultácie s pedagógmi. Podporu projektu poskytuje aj Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Bratislava III.

Jana Škutková, snímky Jana Plevová

Nové Mesto vráti rezidentom časť poplatku za parkovacie karty

Mestská časť Bratislava-Nové Mesto vráti držiteľom rezidentských a abonentských parkovacích kariet zo zóny Tehelné pole časť poplatku za jej vydanie. Pôjde o alikvotnú čiastku, ktorá zodpovedá obdobiu od 1. októbra 2021 až do uplynutia ročnej platnosti parkovacej karty. Na svojom decembrovom zasadnutí schválilo tento postup novomestské miestne zastupiteľstvo.

Mestská časť spustila v decembri 2020 v zóne Tehelné pole pilotný projekt regulovaného parkovania. Projekt zaviedol do parkovania v Novom Meste nové pravidlá, ktoré na základe vydávaných parkovacích kariet zvýhodňovali miestnych obyvateľov s trvalým pobytom - rezidentov, priniesol poplatky za tzv. hodinové parkovné pre nerezidentov a novú organizáciu parkovacích miest v zóne.

Od 1. októbra 2021 formálne skončil pilotný systém mestskej časti a správa nad regulovaným parkovaním aj v tejto pilotnej zóne prešla na hlavné mesto. „Hlavné mesto pri realizácii parkovacej politiky v pilotnej zóne zabezpečí pokračovanie v parkovacej politike v riadnom období po ukončení parkovacej politiky v prechodnom období v pilotnej zóne,“ konštatuje sa v zmluve o spolupráci zo dňa 15. júna 2021 medzi mestskou časťou a hlavným mestom.

Mestská časť aj na základe tejto zmluvy

po ukončení pilotného projektu žiadala, aby hlavné mesto ako právny nástupca v parkovacej politike akceptovalo platnosť vydaných rezidentských kariet aj po 1. októbri. Hlavné mesto to vo svojich analýzach odmietlo a oznámilo, že bude vydávať vlastné poplatkové parkovacie karty. Miestny úrad preto predložil miestnemu zastupiteľstvu Nového Mesta okrem vrátenia alikvotnej čiastky rezidentom aj alternatívu, podľa ktorej žiada, aby hlavné mesto akceptovalo „novomestské“ parkovacie karty a nevyžadovalo od ich držiteľov ďalšiu úhradu. Miestne zastupiteľstvo odsúhlasilo riešenie s vrátením peňazí.

Vrátenie alikvotnej čiastky sa týka zhruba 2000 rezidentov zo zóny Tehelné pole. Snahou mestskej časti od začiatku je, aby celý proces prebehol s čo najmenším administratívnym zaťažením rezidentov.

Od 1. decembra spustilo hlavné mesto registráciu do svojho systému regulovaného parkovania v troch pilotných zónach (Tehelné pole, Krasňany a Petržalka-Dvory). Všetky informácie a elektronické formuláre nájdete na stránke <https://paas.sk/>, zaregistrovať sa je možné aj na kontaktných miestach v tržnici na Trnavskom mýte a na miestnom úrade BANM na Junáckej ulici.

(bor)

Vianočný príspevok skrášlil sviatky 166 Novomešťanom

Občanom, ktorí sa ocitli v hmotnej núdzi, pomohlo Nové Mesto pred Vianocami jednorazovým vianočným príspevkom. Mestská časť vyčlenila na tento účel 7700 eur.

„Príspevok dostalo 166 sociálne slabších Novomešťanov, jeho výška sa pohybuje od 30 do 150 eur. Závisí to od toho, či ide o jednotlivca alebo rodinu. Som veľmi rád, že v čase, kedy inflácia je najvyššia od roku 2011, rastú ceny potravín, spotrebného tovaru, energií či bývania, vieme pomôcť tým, ktorí to najviac potrebujú a spríjemniť im takto vianočné obdobie,“ povedal starosta Nového Mesta Rudolf Kusý.

Vianočný príspevok dostalo 20 rodín, ktoré poberajú dávku v hmotnej núdzi alebo ktoré majú deti zverenú do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov. O príspevok požiadalo aj 16 obyvateľov, ktorí sú nezamestnaní a poberajú dávku v hmotnej núdzi z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava. Najväčšiu skupinu žiadateľov o vianočný príspevok tvorilo 130 osamelých nepracujúcich dôchodcov, ktorých dôchodok nepresahuje hranicu dvojnásobku životného minima, čo je v tomto roku 436,12 eur.

(bor)

Výzvy územného plánovania v roku 2022

Mestská časť môže obstaráť územný plán zóny pre vybranú časť svojho územia určenú územným plánom obce. Obstarávanie územného plánu zóny pozostáva z prípravných prác, prieskumov a rozborov, zadania, návrhu územného plánu a čistopisu. V rámci prípravných prác sa zhromažďia všetky relevantné podklady, určujú sa hranice riešeného územia, definuje sa účel a predmet riešenia. V rámci prieskumov a rozborov sa na základe zhromaždených podkladov popisuje aktuálny stav územia, definujú sa problémy a potenciál územia. Na ich podklade sa spracuje zadanie, ktoré obsahuje hlavné ciele a požiadavky na riešenie územného plánu. V samotnom návrhu sa v súlade s nadradenou dokumentáciou i zadaním spracuje textová a grafická časť v predpísanom rozsahu. Zadefinuje hlavné funkčné využitie a priestorovú reguláciu, verejnoprospešné stavby či dopravné a technické vybavenie.

K návrhu zadania, konceptu i návrhu územného plánu zóny sa v rámci prerokovania môžu vyjadriť alebo vzniesť pripomienku i obyvatelia. Po prerokovaní posúdi návrh zadania a územného plánu okresný úrad a spracuje sa čistopis, ktorý schvaľuje miestne zastupiteľstvo. Závazná časť územného plánu je vyhlásená verejným záväzným nariadením obce. Pri návrhu územného plánu

i koncepte sa povinne organizuje verejná prezentácia so zrozumiteľným výkladom.

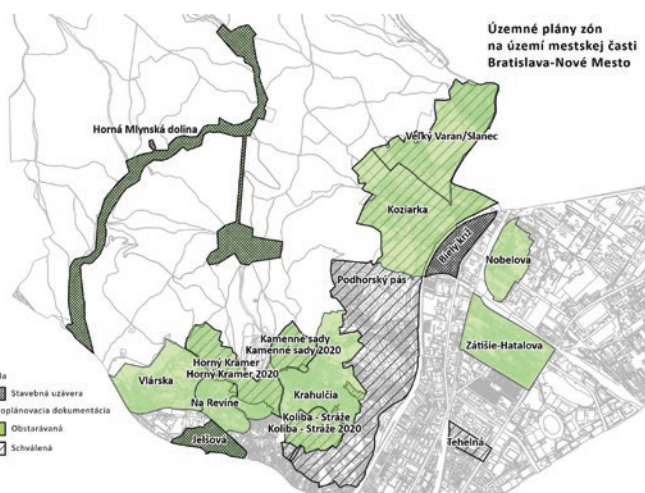
Naša mestská časť v súčasnosti pracuje na zabezpečení obstarávania desiatich územných plánov zón. Pre nové lokality sa spracúvajú územné plány zón: Jelšová, Nobelova, Zátiešie – Hattalova, Horná Mlynská dolina a Krahulčia. Zároveň sa obstarávajú nové pre lokality, kde síce máme schválené územné plány zón, no ich preskúmaním bola zistená potreba spracovania nového dokumentu. Konkrétne ide o územné plány zón Koliba – Stráže 2020, Horný Kramer 2020, Kamenné sady 2021, Podhorský pás – Koziarka a Podhorský pás – Veľký Varan/Slanec. Aktuálne platný Územný plán zóny Podhorský pás bude nahradený štyrmi novými územnými plánmi zón, vzhľadom na rozsiahle riešené územie i rôzne štádiá urbanizácie jednotlivých častí.

V roku 2022 budeme pokračovať v obstarávaní územných plánov zón Vlárka a Na Revíne, keďže boli schválené Zmeny a doplnky 07 Územného plánu hl. mesta SR Bratislavy, ktorými boli vybrané lokality doplnené medzi územia určené na spracovanie podrobnejšej územnoplánovacej dokumentácie.

Územný plán zóny Na Revíne sa nachádza v etape spracovania prieskumov a rozborov. Pre územné plány zón Kamenné sady, Vlárka, Podhorský pás – Koziarka a Podhorský pás – Veľký Varan/Slanec sa spracúvajú návrhy zadania, prebieha prerokovanie návrhu zadania Územného plánu zóny Krahulčia. Zadanie Územného plánu zóny Horná Mlynská dolina sa nachádza na posúdení na okresnom úrade. V etape návrhu sú územné plány zón Jelšová, Nobelova a Zátiešie – Hattalova.

Dôležitou súčasťou územného plánovania je sprístupnenie obstaraných dokumentov efektívnym a prehľadným spôsobom laickej i odbornej verejnosti. Všetky schválené územné plány zón vrátane Územného plánu hl. mesta SR Bratislavy sú zverejnené na mapovom portáliestskej časti v rámci mapovej aplikácie Územné plánovanie (www.mapy.banm.sk).

*Anton Gábor, vedúci odd. životného prostredia
a územného plánovania BANM*

Autovraky odstraňujeme z ulíc. Nahlásiť ich môžete aj na mapovom portáli

Oficiálny mapový informačný systémestskej časti Bratislava-Nové Mesto je bohatší o nové funkcie. Vďaka modulu Autovraky môžu Novomešťania jednoducho nahlasovať staré nefunkčné automobily, na ktoré natrafia pri svojom dome. „Okrem samotného nahlásenia podnetu môžu ľudia prostredníctvom aplikácie jednoducho sledovať, v akom štádiu riešenia je ich podnet, prípadne si pozrieť galériu autovrakov,“ upozorňuje GIS koordinátorestskej časti Peter Kollárik, ktorý spolupracuje na vývoji a zavedení aplikácie.

V priebehu roka 2021 bola na 147 vozidiel umiestnená výzva aj s dorúčením listu majiteľovi, aby na vlastné náklady zabezpečil odstránenie vraku. Väčšinu z nich majitelia po výzve odstránili. Tie, pri ktorých

vlastníci nezareagovali na výzvu (28 vozidiel), nechala mestská časť v zmysle zákona o odpadoch odtriahnuť autorizovanou spoločnosťou. „Tieto autá dlhodobo zaberať miesta na parkoviskách či na okraji ciest. Okrem toho sú záťažou aj pre životné prostredie a narušajú estetický vzhľadestskej časti. Z Nového Mesta chceme mať čisté miesto, preto v tejto problematike postupujeme nekompromisne,“ povedal starosta Rudolf Kusý.

Ďalšou novinkou mapového portálu je aplikácia dopravná infraštruktúra, kde nájdú záujemcovia komplexné informácie o cestnej sieti s vyznačenými čerpacími stanicami, trasami MHD, električkovými traťami či automatmi pre MHD.

Prostredníctvom mapového portáluestská časť

verejnosti priebežne poskytuje dôležité mapy, mapové podklady a informácie o Novom Meste. Okrem základnej mapy tu nájdete mapu, ktorá zobrazuje národné kultúrne pamiatky a pamätihodnosti na historických mapových podkladoch, ale aj mapy územných plánov, zaregistrovaných psov a podobne. Mapový portálestskej časti nájdete na adrese <http://www.mapy.banm.sk/> (bor, snímka Jana Plevová)

Parkovisko pred tržnicou sme otvorili miestnym obyvateľom

Parkovisko pred tržnicou na Trnavskom mýte prevádzkuje v súčasnosti súkromná spoločnosť, ktorá ho má v nájme od našej príspevkovej organizácie EKO – podnik verejnoprospešných služieb. Minulý rok sme zabezpečili, že nájomca parkoviska poskytol parkovanie na hodinu zadarmo všetkým návštevníkom tržnice, ktorí v nej nakúpili aspoň za 15 eur. Dohodli sme, že bude taktiež ukončené parkovanie pri fasáde tržnice zo strany Krížnej ulice, čím sme podstatne rozšírili priestor pre bezpečný pohyb chodcov. Zároveň takto vzniklo vhodné miesto na konanie rôznych kultúrnych podujatí, street food festivalov či vianočných trhov.

Doteraz parkovisko slúžilo najmä návštevníkom tržnice. Keďže sme sa dozvedeli, že Železnice SR plánujú ukončiť možnosť parkovania na území železničnej stanice Filiálka, spoločne s kolegami Liborom Gašpierikom, Tomášom Korčekom a Stanislavom Winklerom sme presadili, že na parkovisku môžu bezplatne parkovať v pracovné dni po 18. h až do ranných hodín obyvatelia okolitých ulíc Legionárska, Belehradská, Jiskrova, Kováčska, Šancová, ako aj obyvatelia obytného komplexu UNITAS.

Platnosť zmluvy na nájom parkoviska vyprší na konci mája. S EKO – podnikom verejnoprospešných služieb sme dohodli, že nájomná zmluva nebude súčasnému nájomcovi predĺžená ani nebude uzavretá nová s akýmkoľvek iným subjektom. Zastávame

totož názor, že parkovisko má prevádzkovať naša príspevková organizácia a nemá prinášať zisk akejkoľvek súkromnej spoločnosti. Po ukončení súčasného nájmu zabezpečíme, aby bolo parkovisko prevádzkované automatickým systémom. Na decembrovom zastupiteľstve sme sa dohodli s ďalšími poslancami z poslaneckých klubov, že navrhujeme rozšírenie súčasného časového rozsahu možností jeho bezplatného užívania Novomešťanmi z okolia. Taktiež sme so starostom Rudolfom Kusým a vicestarostom Petrom Vaškovičom dohodli s vlastníkom budovy Istropolisu, že pri Istropolise pribudne ďalších 60 parkovacích miest pre miestnych obyvateľov. Budeme robiť všetko pre to, aby mohli miestni obyvatelia parkovať v okolí tržnice čo najkomfortnejšie.

Branislav Filipovič, Tomáš Korček

Snímka Libor Gašpierik

Hodinám ponúkajúcim sexuálne služby odbila posledná hodina

Na ikonické hodiny, ktoré sa nachádzali na Trnavskom mýte pri Novej tržnici, pri Istropolise a rovnako aj na Račianskom mýte, si spomenie veľa obyvateľov Nového Mesta aj celej Bratislavy. Ja si tieto hodiny pamätám ako vždy nefunkčné alebo poškodené. Dlhodobou bola na nich umiestnená rôzna reklama, napríklad aj taká, čo ponúkala sexuálne služby. O tom, či to bolo vhodné pre verejné priestory, v ktorých sa nachádzali, nemusíme polemizovať. Tisíckam okoloidúcich boli jednoducho vystavené „na obdiv“.

Podľa dostupných informácií osadila hodiny v roku 1993 spo-

ločnosť Timeservice a.s. z Prahy, avšak pred niekoľkými rokmi sa dostala do problémov a prestala prijímať výzvy na opravu a údržbu. Od roku 2018 je v konkurznom konaní.

Aj v odkaze pre starostu bolo niekoľko podnetov od obyvateľov na odstránenie týchto nevhodných hodín. Preto som rád, že naša spoločná snaha s kolegom poslancom Jakubom Mrvom našla pochopenie na bratislavskom magistráte.

Hlavné mesto podalo v novembri 2020 žiadosť o odstránenie nepovolenej reklamnej stavby na príslušný stavebný úrad v Novom Meste. Náš stavebný úrad v konaní zistil, že reklamná stavba bola umiestnená bez príslušného stavebného povolenia a jej vlastník nie je známy. Preto vydal v máji 2021 súhlas na jej odstránenie. Začiatkom augusta 2021 boli odstránené hodiny na Trnavskom mýte a v septembri 2021 aj hodiny na Račianskom mýte.

Chcem poďakovať obyvateľkám a obyvateľom za pretrvávajúcu snahu nahlasovať podnety cez Odkaz pre starostu na náš miestny úrad a rovnako aj na magistrát. Hlavné mesto SR Bratislava dlhodoobo bojuje proti nelegálnemu smogu, vďaka čomu miznú stovky reklamných zariadení z bratislavských ulíc, Nové Mesto nevynímajúc.

Hodiny mohli síce predstavovať pre mestských pamätníkov akúsi ikonu, avšak súčasné obyvateľky a obyvatelia dali svojimi podnetmi jasne najavo, aké je ich estetické a etické cítenie. Za seba môžem dodať, že s ich názorom plne súhlasím.

Text a snímky Pavol Troiak

PaedDr. Jana Lednická:

Krízová intervencia vracia do školy pocit bezpečia

Školské roky nie sú len obdobím plným veselých príhod, ako na ne spomíname s dlhším časovým odstupom v zrelom veku. Školopovinné deti a ich rodičia dobre poznajú aj množstvo situácií a stresov, s ktorými sa menší i väčší žiaci musia vyrovnáť a naučiť sa ich riešiť. A pokarhanie alebo zlá známka zďaleka nie sú tým najhorším, čo ich v školských laviciach môže postretnúť...

V živote sa nemôžeme vyhnúť nepríjemným udalostiam. Aj deti sa stávajú svedkami alebo účastníkmi havárií a dopravných nešťastí, prírodných katastrof s hroživými následkami, žiaľ, aj pokusov o samovraždu. Dnes už aj na Slovensku zažívame situácie, ktoré sme donedávna považovali len za čierne správy z ďalekého zahraničia, ako sú útoky na žiaka či učiteľa, ktoré sa udejú priamo v školách. Spomeňme nešťastie v Nitre, kde padnutý konár zo stromu usmrtil žiaka, železničné nešťastie v Devínskej Novej Vsi, útok bývalého žiaka na deti a pedagógov vo Vrútkach. Školské prostredie, ktoré deti doteraz vnímali ako bezpečné, je tiež vystavené hrozbám vonkajšieho sveta. Ako sa s tým vyrovnáť? Ako prijať smútok, spracovať stratu a nadobudnúť opäť stratenú rovnováhu?

„Tu sa k slovu dostáva pomoc v cieľnom vzdelávaní odborníkov v príprave a realizácii krízovej intervencie na školách,“ hovorí PaedDr. Jana Lednická, riaditeľka Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Bratislava 3 (ďalej v texte CPPPaP), „jej zmyslom je pomôcť zasiahnutým deťom a pedagógom znovu nadobudnúť pocit bezpečia a vlastnej rovnováhy. Ide o ucelený systém starostlivosti, poskytnutie pomoci vedeniu školy, pedagógom, deťom, ďalšiemu personálu školy, ale aj prácu s rodičmi či médiami.“

Pracovníci CPPPaP sú na túto prácu vyškolení a majú skúsenosti s riešením rôznych krízových situácií, no pri rozsiahlejších nešťastiach nemajú dostatočnú kapacitu pomôcť všade a v takom rozsahu, ako je potrebné. Preto iniciovali a v spolupráci s odborníkmi a mestskou časťou zrealizovali v minulom roku vzdelávanie pre pedagógov zo všetkých novomestských škôl. *„Je dôležité, aby učitelia*

boli na podobné udalosti pripravení, aby aj v čase, keď sú sami vystavení traume, dokázali nájsť v sebe zdroje a pomôcť deťom, s ktorými pracujú. Cieľom nie je analyzovať nepríjemnú udalosť, skôr si povedať, ako ju zvládnuť, dať základné informácie, ako funguje človek v strese, pri traume, čo sa môže objaviť a ako si s tým pomôcť,“ vysvetľuje Dr. Lednická.

V závere roka 2021 sa odborníci z centra a odborní a pedagogickí zamestnanci zo školských podporných tímov stretli na troch celodenných seminároch v rozsahu piatich tréningových dní. Odbornou lektorkou vzdelávania, ktoré pozostávalo z obsiahlej teórie a nácvikov, bola Mgr. Mária Anyalaiová, PhD., z Inštitútu osobnostného rozvoja. Počas prvého stretnutia previedla účastníkov intenzívnym kurzom práce s terapeutickými kartami. Na druhom ich pripravovala na zvládnutie krízovej situácie na školách po rôznych nešťastiach, teroristickom útoku, smrti učiteľa alebo žiaka. Tretie stretnutie bolo zamerané na krízovú intervenciu pre dieťa so samovražedným zámerom a prácu so skupinou po takomto čine.

Koľko takýchto odborníkov potrebujeme? Sú podobné prípady natoľko časté, že špecialisti z CPPPaP ich nestihnú vyriešiť? Pýtam sa a riaditeľka centra Dr. Lednická mi priblíži zvládnutie krízovej situácie v praxi: *„Keď sa v škole udeje niečo traumatizujúce, býva často zasiahnutých veľa ľudí: spolužiakov, kamarátov z iných tried, súrodencov, učiteľov, ďalší personál školy. Myslíť musíme aj na tých, ktorí prežívajú v tomto období náročné obdobie, v nedávnej minulosti sa dotkli smrti, alebo z rôznych dôvodov citlivé osoby. Takýto zásah v škole vyžaduje prácu aj 12-členného tímu. Prichádzame do škôl*

do 48 hodín po udalosti (dovtedy býva na škole zásahový tím z polície, prípadne aj tím krízovej intervencie z Modrého anjela). Je dôležité, že máme rovnaké metodické zázemie, teda postupnosť krokov, rovnakú filozofiu a ciele intervencie. Je dobré, keď sa môžeme oprieť o spoluprácu s vyškolenými partnermi priamo zo zasiahnutej školy. Do podobných situácií je náročné vchádzať aj pre odborníkov, ceníme si, že sa nám podarilo vyškoliť ďalších 18 pedagógov zo základných škôl v mestskej časti Bratislava-Nové Mesto. Dôležité je, že aj títo zamestnanci sa potrebujú priebežne a následne o seba postarať, pretože robia počas dňa s veľkým utrpením, nešťastím. Vyškolenie väčšieho počtu ľudí má zmysel aj preto, že je potrebné byť si vzájomne (hlavne v takýchto situáciách) podporou.“

Podľa Dr. Lednickej je systémovo ucelené vytváranie siete a vzdelávanie v rámci územnej pôsobnosti na slovenských školách výnimkou. Odborníci sú na Slovensku skôr ojedinele vyškolení. *„O to viac oceňujeme podporu zo strany mestskej časti a pána starostu Kusého. Život prináša rôzne situácie a pripraviť sa na ne treba skôr, ako nastanú.“*

Účastníci z radov pedagógov ocenili najmä interaktívny spôsob školenia, rozsiahle skúsenosti lektorky aj množstvo praktických príkladov a skúseností, ktoré im sprostredkovala. Vyzdvihli nácvik zručností a postupov v rôznych krízových situáciách, tak v skupinách, ako aj v individuálnej práci. Vo svojej práci využijú techniku práce s terapeutickými kartami, budú vedieť lepšie zvládnuť situácie traumy a trúchlenia, ale aj rozpoznáť suicidiálne správanie či sebapoškodzovanie u detí a adolescentov.

Jana Škutková

Pomáhame rodinám, aby si viac verili

Každý človek má právo byť posilňovaný, prijímať adekvátnu podporu, plne si užívať svoje ľudské práva a byť súčasťou spoločnosti. Tieto slová vystihujú poslanie neziskovej organizácie Centrum včasnej intervencie Bratislava (ďalej CVI).

Organizácia sídli v niekdajšej administratívnej budove na Háľkovej ulici, ktorá patrí mestskej časti Bratislava-Nové Mesto. V budove je výťah, takže sa do CVI dostane takmer každý. Odborníčky pracujú nielen v CVI, ale pomáhajú aj priamo v rodinách, lebo v domácom prostredí je pomoc najpraktickejšia. Špeciálna a liečebná pedagogička Erika vedie CVI od jeho vzniku. Porozprávali sme sa, akých bolo uplynulých šesť rokov.

Erika, aký cieľ má služba včasnej intervencie a odkedy ju poskytujete?

Podporujeme rodiny detí s rizikovým vývinom alebo zdravotným znevýhodnením. A to od narodenia dieťaťa až do siedmeho roku jeho veku. Vznikli sme v decembri 2014 s cieľom vytvoriť dobrú službu tak, aby bola pružná a pokryla rôznorodé témy a ťažkosti rodín. Zároveň mala byť dostatočne komplexná, aby reagovala na potreby dieťaťa, rodiny aj komunity, v ktorej rodina žije. Službu stavíme na vzťahu a rešpektujeme rodinu v celej svojej osobitosti. Podstatou včasnej intervencie je podporovať vývin dieťaťa tak, aby bolo schopné v maximálnej možnej miere participovať na živote rodiny v bežných situáciách.

Je centier s takýmito službami na Slovensku viac?

V súčasnosti je na Slovensku niekoľko verejných alebo neverejných poskytovateľov služby včasnej intervencie. Zároveň je mnoho rodín, pre ktoré zatiaľ nie je dostupná. Sieť poskytovateľov sa totiž rozširuje pomaly. Napriek tomu verím, že nás bude stále viac, aby sme dynamicky reagovali na potreby rodín, ktoré nás potrebujú. Nech sú kdekoľvek.

Čo všetko zahŕňa pomoc priamo v rodine a aké má výhody?

Podporovať rodinu znamená predovšetkým byť v jej blízkosti. Ak nás o to rodina požiada, stojíme pri nej pri jej prvých otázkach, neistotách a obavách. Pozeráme sa spolu na rôzne, často úplne neznáme situácie. V domácom prostredí môžeme rodine lepšie porozumieť, lebo práve tam máme pocit dostatočného bezpečia na pomenovanie tém, ktoré sú pre nás ťažké, bolia nás. A zároveň máme dostatok odvahy hľadať riešenia a skúšať naše reakcie.

Koľkým rodinám pomáhate v CVI?

V súčasnosti poskytujeme podporu viac ako 130 rodinám.

Tento počet je však premenlivý a sú chvíle, kedy nás kontaktuje viac rodín, ako môžeme prijať do starostlivosti.

Aké služby sú v CVI najžiadanejšie?

Poskytujeme službu včasnej intervencie a súčasne služby centra špeciálno-pedagogického poradenstva. Je ťažké povedať, ktorá z našich služieb je žiadanejšia. Každá z rodín v našej starostlivosti v istom čase potrebuje niektorú z nich, prípadne aj ich kombináciu. Hľadanie rovnováhy medzi potrebami klientov a našimi možnosťami je však pre nás neustálou výzvou, aby sme mohli poskytovať dobrú službu.

Koľko miestností využívate na Háľkovej?

Začínali sme v júni 2015 so štyrmi miestnosťami. Dnes naše služby poskytujeme už v deviatich miestnostiach špeciálne upravených pre rôzne potreby detí. Slúžia na podporu pohybového vývinu a fyzioterapiu, tiež na rozvoj komunikácie, ako aj na podporu zraku a zrakovú stimuláciu. Máme senzorickú miestnosť a dôležitý je priestor na konzultácie s rodičmi.

Kto financuje poskytovanie vašej služby rodinám?

Služba včasnej intervencie je sociálnou službou, za ktorú rodina neplatí úhradu. Náklady na poskytovanie našej služby pokrýva z väčšej časti Bratislavský samosprávny kraj príspevkom zo svojho rozpočtu. Zvyšnú časť finančných prostriedkov si zabezpečujeme z iných zdrojov, tie majú podobu darov či grantov, alebo prostredníctvom asignácie 2 % z daní.

CVI má pekné logo, aká je v ňom symbolika?

Ďakujeme, na naše logo sme hrdí. Je symbolom celku, symbolom rodiny. Zobrazuje otca, ktorý rodinu chráni a poskytuje jej oporu. Zachytáva zároveň aj matku, ktorá sa o otca môže oprieť. V náručí drží dieťa, ktoré je krehké, potrebuje lásku a rodičov, ktorí mu veria.

Erika, robíš v CVI odbornú aj riadiacu prácu, pomáha ti niekto?

Bežný život centra je veľmi rozmanitý a poskytovanie kvalitnej služby si vyžaduje zázemie a podmienky, ktoré nie je jednoduché zabezpečiť.

Pokračovanie na s. 14

Dokončenie zo s. 13

Sme tím odborníkov a vzájomne sa podporujeme. V administratíve však máme už niekoľko mesiacov posilu, takže svoju odbornosť môžeme všetci uplatniť vo väčšej miere.

Ak by si opäť rozbiehala CVI, myslíš, že by si urobila niečo úplne inak?

Príbeh nášho centra od prvej myšlienky jeho zriadenia až po dnešný deň je osobitý. Som vďačná za každého, kto bol alebo zostal jeho súčasťou, pretože mu daroval kúsok svojej jedi-

nečnosti, skúsenosti, kúsok seba. Preto by som nič podstatné nemenila.

Prezradíš nám, Erika, čo máš vysnívané pre CVI?

Želám si, aby každý našiel v centre presne to, čo hľadá. Uplatnil svoju profesiu, rozvinul svoje predstavy a hlavne pomohol rodinám žiť dôstojný a naplnený život. Preto sme vznikli, to je našim poslaním. A mojím želaním je tiež, aby sme si to vždy pripomínali.

*Zhovárala sa Katarína Šebejová,
Snímky archív CVI*

Nové Mesto zmapovalo zdravotný stav viac ako 13-tisíc stromov

Mestská časť Bratislava-Nové Mesto dokončila v týchto dňoch prvú fázu pasportu verejnej zelene, ktorý zverejnila na svojom mapovom portáli mapy.banm.sk. Vďaka tomu sa môže každý záujemca na mape pozrieť, kde presne aký strom rastie. „Inventarizáciou prešlo viac ako trinásťtisíc stromov a viac ako tisíc krov a skupín krov,“ informoval starosta Rudolf Kusý. Tohtoročná inventarizácia trvala od polovice mája do novembra. Jej výsledkom nie je len základné zmapovanie stromov, ale aj detailné informácie o ich zdravotnom stave.

Pasport pomôže mestskej časti lepšie spravovať a udržiavať verejnú zeleň. Bude slúžiť nielen na kvalitnejšiu údržbu zelene, ale aj efektívnejšiu starostlivosť, pretože umožní lepšie sledovanie zdravia jednotlivých stromov a lepšie plánovanie novej výsadby. „Pasport zelene je strategický mate-

riál, vďaka ktorému všetci Novomešťania budú mať detailné informácie o tom, kde aký strom rastie. A v konečnom dôsledku je to nástroj na optimalizáciu nákladov na prevádzku, údržbu a rozvoj majetku mestskej časti,“ zdôraznil starosta.

V tejto chvíli je spracované takmer celé katastrálne územie Nové Mesto hlavne v zastavanom území. Inventarizáciou prešli všetky materské a základné školy. Ďalšia fáza pasportu zelene bude pokračovať na jar na Kramároch a v priebehu roka by malo byť dokončené katastrálne územie Vinohrady.

„Momentálne pracujeme na vývoji GIS aplikácie na údržbu zelene, ktorá uľahčí lepšiu individuálnu starostlivosť o zeleň. Aplikácia by mala fungovať medzi miestnym úradom a EKO-podnikom VPS, ktorý pre nás vykonáva údržbu v teréne,“ informoval Peter Kollárik, GIS koordinátor z od-

delenia životného prostredia a územného plánovania miestneho úradu. Vďaka tejto aplikácii bude pasport zelene neustále aktuálny, pretože pracovníci technických služieb doň zaznamenávajú práce, ktoré urobili – či už to budú orezy alebo výsadba nových stromov.

(bor), snímka Jana Plevová

Bývanie je prvým krokom pri návrate do normálneho života

Pri pohľade na ľudí bez domova neraz podliehame nebezpečnému klišé. Zdá sa nám, že si za situáciu môžu sami či dokonca, že je to ich rozhodnutie. Riaditeľ OZ Stopa Pavol Sabela však hovorí o veľmi rozdielnych osudoch, keď sa ľudia ocitli v ťažkej situácii: „Človek v živote urobí aj chyby, ale ak sa z nich poučí, s našou dočasnou pomocou je schopný vrátiť sa do práce a opäť normálne fungovať. Medzi našimi klientmi sa neraz vyskytnú aj mladí a vzdelaní ľudia, manažéri, ktorí nezvládli prílišný stres. Veľmi zraniteľnou skupinou sú seniori. Niektoré dôchodky sú na Slovensku také nízke, že človeku vôbec neumožňujú zaplatiť nájom, potraviny a lieky. Žiaľ, je to tak aj napriek tomu, že celý život pracovali.“ OZ Stopa sa zameriava na opätovnú integráciu ľudí do spoločnosti. Zriaďuje bunky prestupného bezpečného bývania, v ktorých spolu s klientmi žije aj pracovník OZ a je im oporou pri riešení prob-

lémov. „Nechceme ísť cestou veľkých ubytovní, skôr malých komunit, ktoré zdieľajú spoločný priestor a pomáhajú si. Vedíme ľudí k tomu, aby vyvíjali úsilie a znovu prebrali zodpovednosť za svoj život. Snažíme sa spolu s nimi nájsť vhodné bývanie, kde potom môžu samostatne žiť, prípadne získať miesto

v domove seniorov. Darí sa nám to, za posledné roky sme z ulice „vrátili do života“ približne 70 ľudí.“

Novému centru, založenému v Bratislave v závere roka, daroval starosta Rudolf Kusý práčku. Centrum navštívili spolu s riaditeľom OC VIVO! Adrianom Bódisom, ktorý venoval tunajším obyva-

teľom televízor. S Pavlom Sabelom a bratom Máriusom sa zhovárali o cieľoch a práci združenia, zhodli sa, že človeku v núdzi je dôležité pomôcť rýchlo. Vtedy je najväčšia šanca vrátiť mu chuť do života a pomôcť začleniť sa do spoločnosti.

Text a snímka Jana Škutková

Do tržnice sme priniesli súčasné umenie

Minulý rok sme začali s postupnou obnovou tržnice na Trnavskom mýte. Odstránili sme všetky billboardy a nelegálnu reklamu, ukončili prevádzku svetelnej re-

sa rozhodli hľadať spoločnú reč v rozdelenej spoločnosti pri činnosti, kde sa stretávame všetci. Kurátorka výstavy Jana Babušniaková vyzvala k spolupráci autorky,

stropom a vstupuje doň veľkorozmernými plátnami, pričom tematizuje hlad v rôznych podobách. Daniela Krajčová citlivo reaguje na samotnú komunitu predajcov, prepája ich v spoločnej krížovke zloženej z názvov jednotlivých prevádzok. Gabriela Halás zase obracia pozornosť k záhrade, odkiaľ zvyčajne pochádzajú potraviny pestované v malom a vytvára symbolickú snovú záhradu na pozadí technických prvkov tržnice,“ vysvetlila svoj zámer. Nakupujúci aj vystavujúci poznajú priestor tržnice, hoci každá strana ho vníma z inej perspektívy. Výstava Spoločná pôda sa chcela stať mostom, ktorý v prostredí „bežných“ ľudí zviditeľní pre nich neznámu komunitu umelcov pohybujúcich sa a žijúcich v rovnakom priestore.

V obnove tržnice ako aj v rozšírení jej ďalšieho využitia o kultúrne a umelecké podujatia chceme pokračovať aj tento rok. Veríme, že pandémie konečne pomíne a všetci si budeme môcť v tržnici nakúpiť v súčasných, ako aj nových prevádzkach či sa zúčastniť ďalších zaujímavých podujatí a výstav.

Libor Gašpierik, Tomáš Korček

klamnej tabule na jej streche. Radikálne sme znížili počet predajní alkoholických nápojov, inštalovali novú vzduchotechniku, upravili okolie výsadbou zelene, natreli strechu, rozšírili wifi či vytvorili vnútorný oddychový priestor pre jej návštevníkov. Pripravili sme nový dizajn manuál, podľa ktorého by sa mohli v budúcnosti upravovať vnútorné priestory. Snažíme sa prilákať nových predajcov a prevádzky, čo však veľmi komplikuje pretrvávajúca celosvetová pandémia.

Tržnicu chceme postupne pretvoriť na multifunkčné centrum, kde bude mať priestor okrem nákupov aj kultúra a umenie. Žiaľ, z dôvodu epidemiologických opatrení sme minulý rok nemohli zrealizovať pripravené prvé vianočné trhy pred tržnicou. Avšak podarilo sa nám priniesť koncom roka do tržnice viaceré zaujímavé výstavy moderného umenia. Jednou z nich bola kolektívna výstava Spoločná pôda, ktorá združila štyri autorky rôznych generácií a žánrov. Gabriela Halás, Lucia Kotvanová, Daniela Krajčová a Dorota Sadovská narušili zaužívané pohľady ľudí, ktorí navštevujú tržnicu. Prepojením umeleckého a neumeleckého sveta

ktoré rady pracujú s komunitou, každodennosťou alebo verejným priestorom. Zároveň pre ňu bola dôležitá lokálnosť pohľadov. „Diela pracujú s realitou tržnice, ktorú autorky veľmi dobre poznajú, pretože v jej okolí žijú. Dorota Sadovská si všíma veľkorysý vysoký priestor pod

Snímka Jana Schäfferová

Stále mladá šesťdesiatnička

Keď po letných prázdninách zaplnili školu Za kasárňou menší i väčší žiaci, bol to už 60. začiatok školského roka v jej histórii. A ako napísal pán učiteľ Samuel Brčák v školskom časopise Zakasárniček, to už veru znamená poriadne množstvo príbehov, skúseností, ale aj časom preverených vedomostí: „*Bolo by nemožné spočítať množstvo životných, pracovných či spoločenských úspechov žiakov, ktorých vychovala naša škola. Môžeme sa iba skloniť a mlčky obdivovať ten zložitý hodinový strojček, ktorým ZŠ Za kasárňou precízne tiká a bez prestávky funguje už viac ako šesť desaťročí.*“

Samozrejme, takéto výročie sa patrí oslaviť a pripomenúť si dôležité míľniky. Pedagógovia zorganizovali „projektový deň k výročiu školy“, počas ktorého si triedy a skupinky žiakov pripravili prezentácie, nástenky či zrealizovali iné kreatívne práce. Spoločne uvažovali, čo znamená 60 rokov histórie, čo sa za taký dlhý čas zmenilo. Ale aj aké sú ich predstavy o tom, aká by

na nich so záujmom prezrel svojich rodičov pred mnohými desaťročiami. Viaceré triedy pripravovali zdravé šaláty, v ktorých využili suroviny v šesťdesiatkových množstvách. „*Takto si hravo precvičíme učivo o fyzikálnych veličinách,*“ vysvetlila s úsmevom pani učiteľka Jakubišínová. Ani prváci sa nedali zahanbiť. Namaľovali plagáty plné fantázie, na ktorých stvárnil

úpravu interiérov a lepšie využitie školského dvora. Všetky triedy a chodby dostali nové podlahy, nábytok i vybavenie informačno-komunikačnou technikou. V areáli pribudlo workoutové ihrisko či altánok s letnou triedou,“ hovorí pani riaditeľka Monika Hulenová. Dodáva, že v blízkej budúcnosti ich čaká rekonštrukcia toaliet a tiež telocviční, kde chcú nainštalovať novú ventiláciu. Na rad príde pokračovanie v modernizácii budovy jedálne, kde sa im už v minulom roku podarilo zriadiť cvičnú kuchynku na vyučovanie varenia. Za školou plánujú vybudovať bežecký ovál, uprostred ktorého vznikne relaxačná zóna s ovocnými stromami, dokonca aj s hojdačiami sieťami. „*A keďže dnešné deti nemajú veľa príležitostí naučiť sa bežné technické zručnosti, chceme postaviť aj remeselný domček, kde by sme sa venovali praktickému vyučovaniu a krúžkom.*“

Smelé plány pani riaditeľky dávajú tušiť, že v škole Za kasárňou to stále žije. Dobré meno, ktorým sa škola vždy hrdila najmä pre vysokú úroveň vyučovania cudzích jazykov, dokázali tunajší pedagógovia zachovať a môžu sa pochváliť aj mnohými úspechmi v iných oblastiach. „*Chceme byť skutočne školou 21. storočia a naplniť deťom mnohé ich sny,*“ s úsmevom zhrnula pani riaditeľka.

Jana Škutková
Snímky Jana Plevová

Starosta Rudolf Kusý poprial celej „zakasárnickej rodine“ mnoho ďalších úspešných desaťročí. S pani riaditeľkou Monikou Hulenovou si na to pripili vianočným punčom.

mala byť škola dnes a aká trebárs o ďalších 60 rokov. Žiaľ, keďže počas dlhých týždňov roku 2021 úradoval Covid, v závere roka sa mohli osobne stretnúť iba žiaci prvého stupňa. Fantázia však pracovala naplno a deti spracovali neuveriteľné množstvo nápadov. Štvrtáci sa napríklad zamysleli nad tým, kto všetko sa narodil v rovnakom roku. Zistili, že k jubilantom patria herec George Clooney, politik Barack Obama a keby žila, rovnaké narodeniny by oslávila Lady Diana. Tretiaci zozbierali zaujímavé historické fotografie a ne jeden žiačik si

svoju školu snov. Chceli by mať v triede ZOO, akvárium, roboty a do školy chodiť lietajúcim autobusom. Každá trieda išla na vec inak a takto prakticky i umelecky spracované výročie zaiste zostane v pamäti. Z úsmevných i vážnych nápadov vznikla netradičná výstava na školských chodbách.

Aj keď deti snívajú o škole budúcnosti, v tej svojej súčasnej sa cítia celkom dobre. Veď len za posledné roky sa tu všeličo zmenilo. „*Modernizáciu a zateplenie sa podarilo urobiť vďaka príspevku z eurofondov, dnes sa zameriavame najmä na*

Talentovaný recitátor z Kramárov

Hviezdoslavov Kubín je najstaršou a najprestížnejšou súťažou v umeleckom prednese na Slovensku a so svojou 67-ročnou históriou je podujatím, akých sa ani vo svete nenájde veľa. V prednese poézie a prózy sa súťaží v piatich kategóriách, od školského po seniorský vek a v dvoch vekových kategóriách pre recitačné kolektívy a divadlá poézie. Prebojovať sa cez všetky postupové kolá a vystúpiť na javisko počas celoslovenského finále je náročná cesta. Ale aj počas nej interpreti rozvíjajú svoj

rečový prejav, zdokonaľujú výraz i kontakt s publikom a vypočujú si kritické hodnotenia i nejednu cennú radu odbornej poroty.

Od roku 1954 po súčasnosť sa jednotlivých stupňov súťaže zúčastnili státisíce recitátorov, mnohí sa neskôr venovali umeleckým profesiám. Z tých najznámejších spomeňme aspoň Júliusa Satinského, Luba Romana, Soňu Müllerovú či Luciu Hurajovú. A možno sa k nim o pár rokov zaradí aj mladučký Novomešťan Filip Radimák, dnes ešte piatať na Základnej škole na Cádrovej ulici. V minuloročnom celoslovenskom finále, ktoré sa uskutočnilo v posledných dňoch októbra, sa vo svojej kategórii umiestnil v striebornom pásme. Samozrejme, chcela som o jeho úspechu počuť viac. A keďže sa, žiaľ, spolu s mnohými spolužiakmi nevyhol pobytu v karanténe, porozprávali sme sa aspoň telefonicky.

Prezradil mi, že tohtoročný Hviezdoslavov Kubín nebola jeho prvá väčšia skúsenosť. Už dvakrát vystúpil na prehliadke

Šaliarsky Matko, čo je súťaž, na ktorej sa recitujú povesti. Dvakrát sa prebojoval do celoslovenského kola súťaže Návraty poézie o cenu Andreja Sládkoviča, kde vo svojej kategórii obsadil prvé miesto.

Filipko, ako si sa dostal k účasti na tohtoročnom Hviezdoslavovom Kubíne?

To bolo veľmi jednoduché! Celá trieda dostala úlohu naučiť sa básničku na túto súťaž. Pani učiteľke sa môj prednes zapáčil a posunula ma do školského kola, kde sa mi začalo dariť. Kým som sa dostal do finále, prešiel som triednym, školským, okresným a krajským kolom. Celoštátne kolo bolo vlastne už piatym stupňom súťaže.

Čo si recitoval a kto ti pomohol s výberom básne?

Recitoval som básne od Valentína Ševčíka Ako sa Pišta zaľúbil. Násť mi ju pomohla pani učiteľka Alexandra Vranič, ktorá je mojou učiteľkou na Základnej umeleckej škole v Ružovej doline. Navrhla mi výber z viacerých básničiek a táto mi bola najviac sympatická, pretože je v nej veľa humoru. S prípravou mi potom okrem pani učiteľky pomáhala najmä moja mama.

Aké rady a odporúčania si dostal od odbornej poroty?

Napríklad, že by som humornú básničku nemal hovoriť vážne. Takmer všetkým účastníkom porotcovia vytkli, že sa z pódia chcú dostať čo najrýchlejšie. Recitovali sme rýchlo, to preto, že každý má trochu trému a chce mať vystúpenie čím skôr za sebou.

Čo ťa ešte baví, máš rád knihy, divadlo alebo pestuješ iné koníčky?

Hrozne ma baví futbal. Ale aj recitovanie, chodím na literárno-dramatický krúžok a sem-tam si nejakú básničku aj

napišem. S jednou vlastnou básňou som dokonca vyhral druhé miesto na súťaži Poetický Púchov 2021.

Z kníh mám rád také akčnejšie, kde je veľa napätia, dobrodružstvo alebo vraždy. Jednoducho, bavia ma detektívky a podobné veci. Aj divadlo mám celkom rád, ale lepšia je telka! Rád si pozriem rôzne šou, kde vystupujú moderátori. Vyskúšal som si už nahrávanie v naozajstnom televíznom aj rozhlasovom štúdiu RTVS. To druhé som vyhral v súťaži Čítame pre radosť, čítame Feldeka, ktorú minulý rok zorganizovalo Stredisko kultúry na Vajnorskej. Niekedy mi ľudia hovoria, že aj zo mňa by raz mohol byť moderátor. To ešte neviem, uvidím...

Prajeme Filipkovi veľa ďalších úspechov a veríme, že o ňom ešte budeme počuť.

Jana Škutková, snímky Ivan Radimák

ERASMUS+ posúva žiakom limity

Pre mnohých deviatakov je možnosť zúčastniť sa zahraničného študentského pobytu cez ERASMUS+ jeden z dôvodov prihlásiť sa na Obchodnú akadémiu na Račianskej ulici v Bratislave.

Vyskúšať si prácu v zahraničnej firme v Dubline, Krakove, Havířove a byť dva týždne úplne samostatný je veľmi lákavá predstava. Keď však príde „na lámanie chleba“, eufóriu striedajú obavy a strach z neznámeho. Na odbornú prax odchádzajú trochu vystrašení žiaci, no vracajú sa sebavedomí mladí ľudia, ktorí si veria, pretože úspešne zvládli osobné aj profesionálne výzvy.

Pre pracovný tím je to potvrdenie, že projekt financovaný z prostriedkov EÚ má veľký zmysel. Buduje v žiakoch samostatnosť, zodpovednosť aj tolerantnosť. *Mária Mydlová, riaditeľka školy*

Na Partizánskej lúke pribudli nové prvky na cvičenie v prírode

Bratislava je jedno z mála miest, ktoré sa môže popýšiť blízkosťou rozsiahleho lesoparku. Ten náš plní predovšetkým rekreačné funkcie a pokojne ho môžeme označiť aj za zelené pľúca Bratislavy. Medzi jeho hlavné centrá patrí Železná studienka a Koliba, ktoré sú prepojené sedačkovou lanovkou, ktorú prevádzkuje naša mestská časť. Keďže je jeho značná časť súčasťou Nového Mesta, snažím sa ako mestský poslanec v rámci svojich poslaneckých priorít každoročne vyčleniť potrebné finančné prostriedky pre jeho dlhodobý rozvoj. V minulosti sa mi podarilo s kolegami dosiahnuť, že sa po dlhých rokoch chátrania opäť sprevádzkala sedačková lanovka či kompletne zrekonštruoval voľnočasový areál na Partizánskej lúke. Na Kamzíku pribudli z mojich poslaneckých priorít prvky na cvičenie v prírode, detské ihrisko, toalety či 15 metrov vysoká rozhľadňa na „Americkom námestí“. Na Partizánskej lúke som presadil vybudovanie vonkajšieho športového parku (outdoor gym). Rozvoj lesoparku podporujem aj zo svojich poslaneckých

odmien alebo účasťou na dobrovoľníckych brigádach. Spolupracujem aj s viacerými občianskymi združeniami. S občianskym združením BUNKRE sme v lesoparku zrevitalizovali a sprístupnili verejnosti dve vojenské kavarny z prvej svetovej vojny a v spolupráci s občianskym združením Slobodný Bajker vybudovali nové cyklistické trate. Najnovšie pribudol z mojej iniciatívy nad mlynom Klepáč nový oddychový altánok a priestor pre cvičenie v prírode na

Partizánskej lúke sa rozrástol o ďalšie nové prvky. Ide o rôzne prvky, ktoré umožňujú ľuďom zacvičiť si na čerstvom vzduchu. Outdoor gym sa takto rozrástol o ďalších osem nových sekcií posilňovacieho náradia. Rozvoj lesoparku budem podporovať aj tento rok, kedy sa na základe môjho návrhu na Partizánskej lúke kompletne obnoví futbalové ihrisko. Práce je veľa, ale úsilie venované lesoparku stojí za to.

Tomáš Korček

Umenie alebo vandalizmus?

V záverečných týždňoch minulého roka navštívili novomestské školy mestská policajti. Už pred časom rozbehli preventívny projekt pod názvom Graffiti – umenie alebo vandalizmus, v rámci ktorého sa stretávajú a diskutujú so žiakmi. Spoločne s deťmi a na konkrétnych príkladoch hľadali odpovede na otázku, kedy a za akých okolností je tento druh prejavu mladých ľudí považovaný za umenie a kedy sa už stáva trestným činom. Na základných školách Za kasárňou, na Českej, ale rovnako aj v Liečebno-výchovnom sanatóriu na Hrdličkovej ulici sa stretli s pozornými a vnímavými poslucháčmi. Téma graffiti vo verejnom priestore ich zaujala, čo sa odrazilo v aktívnej diskusii.

Tatiana Kurucová, Mestská polícia Bratislava

Valentínska prechádzka po Bratislave

Sviatok svätého Valentína nemá na Slovensku dlhú tradíciu. No láska kvitla vždy a všade a sezóna plesov podporovala rozvíjanie ľúbostných vzťahov po stáročia. Pozvanie do tanca zatiaľ situácia nedovoľuje, no stretnutie s priateľmi na čerstvom vzduchu bude tiež príjemné.

Nezisková organizácia STÁLE DOBRÍ pripravuje pravidelné vychádzky mestom pre seniorov. Sú ideálnou príležitosťou stretnúť priateľov i nových známych a spríjemniť si dopoludnie. Na Valentínskej prechádzke porozpráva sprievodkyňa Helena Navrátilová o histórii plesov v Prešporku v 19. storočí, na ktorých často nechýbali ani predstavitelia habsburskej monarchie. Nezabudne spomenúť zaujímavé ľúbostné príbehy známych osobností Bratislavy.

Účastníci sa stretnú 17. 2. o 10. hod. na Hodžovom námestí pred Grassalkovičovým palácom. Vstup voľný, potrebná je však rezervácia na staledobri@gmail.com a dodržanie režimu OP.

Viac informácií na www.staledobri.sk.

Zabudnuté fabriky na území Nového Mesta

Územie našej mestskej časti bývalo v minulosti významnou priemyselnou oblasťou. Dnes sú funkčné už len niektoré výrobné podniky, z niektorých sa nám zachovali budovy, iné zostali zaznamenané už len na stránkach historických kníh. Pripomeňme si dnes dve z nich.

Cukrovar v chemickej továrni

K najimpozantnejším priemyselným stavbám, ktoré ešte stoja, aj keď už dávno neplnia svoj pôvodný účel a ich stav je značne zdevastovaný, patrí cukrovar v areáli dynamitovej továrne. Na svojich pozemkoch ho nechalo postaviť chemické konzorcium.

Ako prišlo k nezvyčajnému spojeniu chemickej a potravinárskej výroby?

Musíme sa vrátiť historicky do roku 1918, teda na koniec prvej svetovej vojny. Po vyhlásení prvej Československej republiky bolo v Prahe rozhodnuté zakázať fabrike Dynamit Nobel vyrábať výbušniny. Vedenie fabriky začalo hľadať náhradné výrobné programy, aby bolo možné využiť v čo najširšom meradle chemické zariadenia na chemickú, avšak nie vojnovú výrobu. V tom čase sa rozhodlo, že fabrika bude vyrábať umelé hnojivá, kyselinu dusičnú, sírovú aj fosfáty pre využitie v civilnom priemysle a v poľnohospodárstve. Keďže „felvídek“, čiže „dolná zem“ vrátane Žitného ostrova boli mimoriadne úrodné oblasti, rozhodlo sa vedenie fabriky angažovať aj v potravinárskom priemysle a postaviť na svojich pozemkoch cukrovar. V roku 1924 ho začala stavať bratislavská stavebná spoločnosť Pittel & Brausewetter. Stavba trvala dva roky a v roku 1926 bola továreň dokončená. Cukor tu vyrábali z cukrovej repy, ktorú dovážali z južného Slovenska a okolia Bratislavy železnicou.

Málokto vie, prečo cukrovar po dvoch rokoch prevádzky zanikol, no obvykle sa ako hlavný dôvod uvádza nerentabilnosť výroby. Nie je to tak, historické dokumenty (autor D. Provazník - Dejiny Bratislavy, Obzor 1979) uvádzajú inú

skutočnosť a pravú príčinu zániku cukrovaru.

Za zánikom vtedy najmodernejšieho cukrovaru v Európe s dennou kapacitou spracovania až 1400 ton cukrovej repy, s počtom 800 stálych a až 1700 sezónnych zamestnancov, s podielom 10 % celkovej výroby cukru na Slovensku stála konkurencia zo Serede a Sládkovičova (!). Tieto cukrovary sa spojili v snahe zbaviť sa nepríjemného konkurenta a ponúkli vtedajšiemu predstavenstvu účastinnej spoločnosti Dynamit Nobel vysoké odstupné za zlikvidovanie fabriky. Ku konkrétnej sume sa mi dopátrať nepodarilo, ale muselo ísť o veľmi veľký balík peňazí, keďže predstavenstvo Dynamit Nobel ponuku prijalo a dvojročný moderný cukrovar zlikvidovalo k 16. júlu 1928 a prepustilo všetkých 800 zamestnancov. Suroviny odkúpili cukrovary v Seredi a Sládkovičove, moderné technologické zariadenie barón Redich z Rakúska. Budova cukrovaru zostala prázdna až do roku 1940, kedy tu nemecká chemická spoločnosť „BAYER“ nainštalovala zariadenie na výrobu syntetických tkanív pre potreby nemeckej armády, známu pod skratkou VISTRA. Ale to už je iná kapitola.

Sódovku obľubovali Bratislavčania aj pred sto rokmi

Na reklamnom pútači vydanom v knihe o Prešporku z roku 1928 sa nachádzame zmienku o malej fabrike na výrobu kyseliny uhličitej. Stála na Račičtorfskej ulici, teda dnešnej Račianskej, a patrila pánu továrnikovi Josefovi EICHENWALDOVI. Kyselina uhličitá sa využíva na výrobu sódovej vody, ľudovo nazývanej aj sóda alebo sifón. Sódová voda je slabý, približne jednopercenčný roztok kyseliny uhličitej (H_2CO_3)

RAHMEN- u. BILDERHANDLUNG. KUNST- u. BAUGLASSEREI F. GASSNER's Nachfolger Inh. A. GEBHARD u. L. KIRSCHHOFER Bratislava - Pressburg, DONAUGASSE No. 16. Moderne u. stilgemäße Bilderrahmenungen zu den billigsten Preisen. Grösse Auswahl in Stb., Blondel- u. Ovalrahmen. Leisten u. Spiegeln sowie Original- Oelgemälde u. Radierungen, Kunstblätter, Heiligenbilder etc. AUSFÜHRUNG VON SÄMTLICHEN GLASARBEITEN.	Propeller * Unternehmung * Bratislava. Gegründet 1890. I. Bratislavský Vekodopravný a podnikársky závod H. Sliva & Rössler Prodnym: FUHÉK & Spol. BRATISLAVA, Bazová ulica č. 4 Podnik pre dopravu, stavbu ciest, kameňolomy, piekárne a tržkové doly. Erste Bratislauer Gessandwerks- und Erdgasunternehmung H. Sliva & Rössler Vorn. FUHÉK A. G. BRATISLAVA, Hollergasse Nr. 4. Transporte, Wegbau, Granitstein-, Sand- u. Schotterwerke. Telegraphenamt: FUHÉK BRATISLAVA. Telefon: 175-179/173.
---	---

Továreň na kyselinu uhličitú

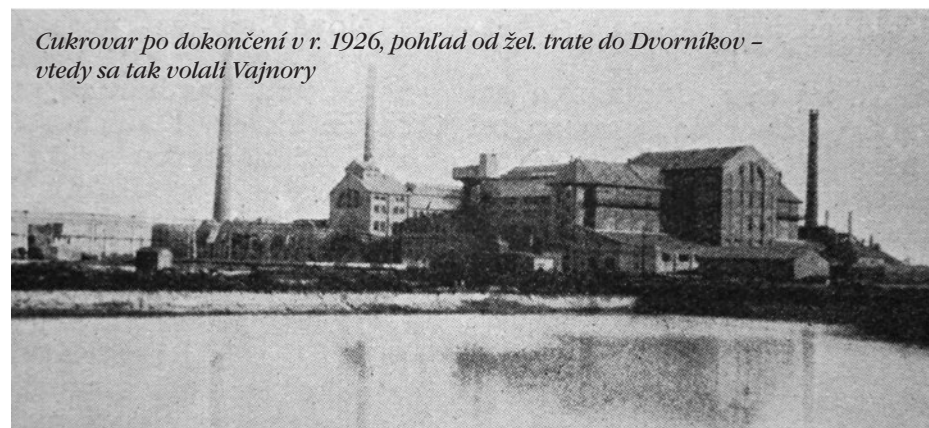

Značne zmenená podoba budovy v r 2013

Budova v značne pozmenenej forme stojí na Jánoškovej ulici dodnes. Sídlí v nej už však úplne iná firma.

Martin Entner

V článkoch sú použité informácie a materiály zo zbierky autora (Zlatá kniha Slovenska, 1928)

Cukrovar po dokončení v r. 1926, pohľad od žel. trate do Dvorníkov - vtedy sa tak volali Vajnory

Vzdelávanie úzko späté so životom

S prof. Bohumilom Kováčom nielen o spolupráci fakulty architektúry a Nového Mesta

Ako sme informovali už v decembrovom vydaní, v ďalšej etape bude naša mestská časť spolupracovať s Fakultou architektúry a dizajnu STU. Memorandum o spečatení tohto kroku podpísali predstavitelia oboch strán krátko predtým, ešte v novembri. Nejednen Novomešťan, ku ktorému sa vzápätí dostala informácia o tomto akte, pravdepodobne zauvažoval, čo všetko môže také partnerstvo priniesť, čím bude užitočné. Najmä keď si tí s lepšou pamäťou pripomenuli, že to nie je prvý raz, čo bola uzavretá obdobná dohoda. Prof. Ing. arch. Bohumil Kováč, PhD., bol zakaždým aktívne pri napĺňaní jej cieľov.

V čom predovšetkým vidíte, pán profesor, vy osobne ako pedagóg užitočnosť spolupráce s mestskou časťou? Prináša poslucháčom niečo, čo im pedagógovia nedokážu poskytnúť?

Spolupráca s praxou – teda práca na aktuálnych, živých témach istého mestského celku – je podľa mňa užitočná hlavne pre študentov. Študenti architektúry majú možnosť overiť si svoje zadania nielen od akademického stola, ale zažiť aj rozhovory odhaľujúce predstavy zástupcov občanov... a to aj napriek pandemickej dobe. V posledných rokoch sa snažíme, aby všetky zadania na ústave urbanizmu boli „pokryté“ takouto spolupracou s praxou. Pre nás pedagógov je to zasa možnosť okrem atraktívneho zadania získať aj kvalitné podklady a informácie.

Posielate poslucháčov „do terénu“, za konkrétnymi témami v Novom Meste? Má význam, ak priamo na mieste vnímajú dianie okolo zadanej úlohy, jej súvisiace vzťahy s okolím?

Jednoznačne to má význam, v Novom Meste je niekoľko závažných urbanistických výziev. Pred časom sme riešili vinohrady, teraz je aktuálnou témou Istropolis a Filiálka. A tento rok sme zadali tému, ktorá sa síce zdá nereálna, ale vývoj stavby miest nás učí, že ak má mesto dajakú trvalú

vlastnosť, tak je to zmena. Nepretržitý vývoj. Kasárne z oboch strán Jarošovej stáli kedysi na okraji mesta, čo bola aj strategicky dobrá poloha. Dnes sú súčasťou vnútorného mesta a pôsobia ako bariéra v kontakte okolitých obytných štvrtí Ľudová štvrť a Tehelná - Osadná. Pred časom sme robili územný plán pre iné Nové Mesto, v tomto prípade nad Váhom, a tam sa uvoľnili dva areály kasární. Mesto bolo práve prostredníctvom našich štúdií pripravené na tento „dar“ a dnes v ňom realizuje svoj program nájomného bývania. Aj tu v Bratislave treba mať pre také prípady scenáre, čo keď... Robili sme napríklad aj scenár rozvoja mesta, čo keď odíde letisko (staršie plány uvažovali aj o možnosti jeho dislokácie). Takáto – aj keď dnes možno ešte nereálna – vízia je skvelým cvičiskom myšlienok.

Nad rozpracovanými návrhmi študentov z vyšších ročníkov, ako viem, diskutujú nielen pedagógovia, ale aj teoretici, odborníci z praxe a zástupcovia komunálnej sféry. Kto iný môže študentov upozorniť na širšie možnosti alebo bariéry ich budúcej praxe v profesii?

Áno, na riešenie takýchto zadaní pravidelne prizývame odborníkov z praxe aj architektov z úradov, pod ktoré daná lokalita spadá. Tak sa dozvedáme rôzne informácie,

ktoré pomáhajú kreovať zadanie. Potom je tu ešte možnosť vnútornej diskusie medzi študentmi, ktorí riešia rovnaké zadanie. Aj sami vidia, že ten istý problém môže mať viacero riešení.

Reakcie zo života možno niekedy študent získa aj po vystavení svojej práce na verejnosti, u nás napríklad v kultúrnom stredisku. Stáva sa to?

Takmer všade na Slovensku pripravili naši partneri skvelé podmienky na prezentáciu študentských prác. Spomeniem synagógu v Brezne, Dom kultúry Ružinov, výstavné siene v Poprade, Považskej Bystrici, Záhorskej Bystrici, Devínskej Novej Vsi... Niektoré spolupráce sa skončili vydaním katalógu, z posledných spomeniem Ružinov a Záhorskú Bystricu. Máme ich už peknú kôpku a sú pre nás spomienkou na vtedajších študentov a pre nich zasa spomienkou na nás aj na spolužiakov. A pre mesto alebo obec je taký zborník bohatou zbierkou ideí mladých ľudí. Veríme, že tak to bude aj v tomto prípade.

Záujem o štúdie starších poslucháčov určite prejavujú aj mladší. Je to prirodzený záujem, navyše mladí ich vedia už bez ťažkostí „čítať“ a vnímajú ich ako vzory, učia sa na nich takpovediac bez účasti pedagóga. Je to tak, pán profesor?

Je. A treba to využívať. Teraz máme nový systém, kde sa v jednom tzv. vertikálnom ateliéri stretávajú nad tou istou témou študenti rôznych ročníkov. Tento kontakt cez ročníky ich nepochybne vzájomne obohacuje, aj keď pandémie momentálne obmedzuje možnosti využívať ho naplno.

Stalo sa už, že ste sa ako pedagógovia mali možnosť vyjadriť k aktivitám mestskej časti, povedzme, pri pláno-

vaných zásahoch do jej zástavby alebo prírodného prostredia?

Áno, napríklad ja som sa zúčastňoval na procesoch stretnutí s občanmi, keď sa diskutovalo o možnostiach výstavby na nároží ulíc Vajnorská – Odbojárov alebo využitia cyklistického štadióna V. Ružičku, kde je dnes park Jama. Mimochodom, meno V. Ružičku akoby z tej lokality vymizlo, chýba mi tam nejaká výtvarná spomienka na slávne osobnosti našej či svetovej cyklistiky, ktoré tam vyrastali alebo pretekali, napríklad olympijský víťaz Anton Tkáč. Jama je totiž odkazom na slávny cyklistický ovál, je to jej genius loci, čo si mnohí mladí už nevedomujú. Preto aj teraz využívam možnosť pripomenúť to. *Viera Vojtková*

Snímky Jana Plevová a archív B.K.

Profesor Kováč je živou kronikou doterajších skúseností zo spolupráce školy s praxou. Čerpá z nich aj súčasný dekan fakulty prof. Ing. arch. Pavel Gregor, PhD. – prezrádza to záber z ich rozhovoru pri podpise memoranda v škole.

Aby dnešný profesor nezabudol

na svoje študentské a asistentské roky, malo by mu ich čosi opakovane pripomínať. Bohuš Kováč má na to rad vlastnoručne spísaných spomienok. Neraz nimi poteší aj rovesníkov, najmä bývalých spolužiakov – keď ich vo vhodnej chvíli porozpráva.

Skúška s prevrapením

V prvom ročníku na skúške z konštrukcií pozemných stavieb sme známku dostávali za písomku a za harmoniku, čo boli vlastne do harmoniky zopnuté výkresy z cvičení formátu A3. Okrem toho sme museli ukázať aj písanku z prednášok. Tú som si pred skúškou (pre istotu, aby to vyzeralo dobre) aj prepisoval. Nevedomky som si tak kopírovaním cvičil vedomosti, ale aj paličkové písmo. A že opakovanie je matkou múdrosti, sa mi ešte potvrdilo, keď som písanku požičal spolužiakovi a ten ju na internáte obľal tušom – mohol som začať odznova.

Skúšal nás pán profesor Beisetzer, uznávaná autorita, s ním sa nebolo radno zahrávať... Písomku som mal dobrú, pozrel si tú niekoľkokrát prepisovanú písanku, zobral do ruky harmoniku výkresov a len toľko povedal: „Priateľu, zober si svoju harmoniku, tu máš červené pero a hľadaj si chyby.“ Zle som pochopil hru, myslel som, že keď dačo nezbadám, bude horšie, ako keď zbadám. A tak som začal krúžkovať tým červeným perom po krvopotne zhotovených výkresoch vo viere, že toto je cesta k úspechu. Keď som bol už na strane 7 z dvanástich, tak mi len profesor potichu povie: „Priateľu, ak si nájdeš ešte jednu chybu, budeme ťa musieť vyhodiť. Ha. To bola rana. Tak som zasa chodil po tých stránkach a maličkosti, čo som si predtým označoval, som vynechával. Ešte som dačo našiel, ale profesor ma napokon blahosklonne vyslobodil: „Necháme to tak...“ A na prevrapenie – on vedel prevrapovať – odišiel som s jednotkou.

Gemerský „rumík“

Často myslievam na môjho krstného otca Ladislava, otcovho mladšieho brata. Celý život prežil v Gemeri, v Roštári pri Štítniku. Prísť do tohto krásneho kraja, medzi týchto ľudí bol pôžitok. Pôžitkom bolo najmä počúvať ich historky v gemerskom nárečí. Rád spomínam na malú príhodu zviazanú s mojím krstným otcom, keď som tam bol na týždňovom terénnom prieskume pre jednu urbanistickú štúdiu. Boli sme tam vtedy viacerí kolegovia z katedry spolu s našim profesorom Rudolfom Šteisom. Môj

krstný otec, inak skvelý včelár, sa profesorovi veľmi zapáčil svojím priamočiarym myslením a štýlom. Raz sme sa s ním stretli v dedinskej „karčme“, ako tam hovoria, a už po chvíľke si potykali... Môj krstný si dával pivo Gemer a ním zapíjal štamperlíky rumu. Aj nás presvedčoval o výhodách tejto kombinácie: „Tak kus opášte, to ny zlja pitia!“ nabádal nás. Práve v tom čase zdrazil alkohol, a teda aj rum, ktorý si môj krstný otec objednával láskavo ako „rumík“. A profesor Šteis mu zrazu povie: „Lacko, a čo ty vravíš na to, že ten tvoj rumík zdrazil?“ Na čo sa môj krstný blysol pamätným výrokom: „Ta sluchaj mne sem, Rudko maj! Ta viaš ša, profesor? Ta ja ti len telo poviam, mali ho zaš zdrazet, bo tot rumík, to tak bars fajny nápoj, ktor si to zdrazenia zaslúžil!“ Z toho nám bolo jasné, že žiadne zdrazenie ho od návštevy krčmy, kde mu krčmárka dávala na čiarky do písanky, neodradí. Kupoval som si na jeho pamiatku pivo Gemer, pokým ho predávali, a pre mňa to vždy bolo dobrja pitia. Ale na tú kombináciu s rumom, dnes už vlastne s tuzemským umom, som sa dodnes nevytrénoval. Ša to za blbost, pit um!

Spoločných snímok s miestnymi obyvateľmi vznikli na prieskumoch desiatky. Neraz sa urbanisti s nimi dohodli aj na praženici. Najmä keď chodili kdekade po lazoch a dostupný obed bol kilometre ďaleko...

„Nemôžeme dovoliť, aby divadlá o desať rokov zívali prázdnotou,“ upozorňuje spoluzakladateľ Novomestského divadla

V Stredisku kultúry na Vajnorskej vzniká vskutku výnimočný projekt. Mladý producent a režisér spoločne s riaditeľkou strediska Máriou Priečinskou vytvorili koncept nového Novomestského divadla. Hovorí, že ich cieľom je vytvoriť priestor pre všetkých. Chceme vzdelávať, spájať, ale zároveň byť komerční, tvrdí v rozhovore Michael „Sharmant“ Gejdoš, ktorý sa po rokoch strávených na prestížnej London Film Academy vrátil na Slovensko, aby uplatnil to, čo sa v zahraničí naučil od najlepších ľudí vo svojom odbore.

S audiovizuálnou tvorbou si začal už ako teenager. Zdá sa, že si bol jeden z mála ľudí, ktorí od malička vedeli, čomu sa chcú v živote venovať...

Áno, mal som to šťastie. V detstve som tancoval a už to bola pre mňa forma umeleckej komunikácie. Keď som v tom období videl film Riddleho Scotta Gladiátor, okamžite som vedel, že práve toto chcem robiť. Nezáležalo mi na tom, či budem tvoriť film, divadlo alebo hudbu, vedel som, že svojou prácou chcem pohnúť životom ľudí tak, ako spomínaný film pohnol so mnou.

Začal som v trinástich promo-videom na detský tábor, v roku 2014 som získal prvú komerčnú zákazku a neskôr som nakrútil krátky film o inklúzii schengenského priestoru. Ten získal ocenenie na Slovensku a neskôr aj v Bruseli. V roku 2019 som už debutoval v DPOH hrou Príbeh Zeme.

Neskôr ťa prijali na teatrologiu na VŠMU. Z nej si však zo dňa na deň odišiel študovať na London Film Academy. Ako sa ti to podarilo?

Prijímacie konanie bolo odlišné od tých, ktoré poznáme zo slovenských škôl. Oveľa viac než teoretické vedomosti ich zaujímalo, ako veľmi je človek zapálený pre to, čo chce študovať. Všimli si portfólio a získané ocenenia. Ak videli, že človek chce audiovizuálnej tvorbe či divadlu obetovať celý svoj život, nemali dôvod ho neprijať.

Vďaka tomu, že som sa komerčnej či festivalovej tvorbe venoval od mladého veku, moje portfólio bolo pomerne veľké. Pôvodný plán bol stráviť v škole niekoľko mesiacov, naučiť sa niečo nové a vrátiť sa na Slovensko. Nakoniec som však úspešne ukončil bakalára.

Bolo pre teba štúdium v zahraničí od začiatku jednoznačným krokom?

Nie vždy som to tak cítil, Slovensko mám veľmi rád. Keď som však stál pred rozhodnutím, či zostať na VŠMU alebo skúsiť šťastie na London Film Academy, voľba bola jednoznačná. Tá škola je Rolls-Royce v oblasti vzdelávania v umeleckej sfére. Celosvetovo je podobných inštitúcií naozaj len niekoľko. Splnil sa mi sen, ktorý som predtým ani nepovažoval za reálny.

Podarilo sa ti tam spolupracovať s viacerými zaujímavými menami zo svetového showbiznisu.

Áno, stretol som sa napríklad s oscarovým poľským režisérom Pawelom Pawlikowskim či Andym Serkisom, ktorého môžu ľudia poznať napríklad z Pána Prsteňov. Práve on ma neskôr odporučil na pozíciu castingu do filmu s produkciou Justina Timberlakea.

V čom je prístup k tvorbe filmu a divadla v zahraničí odlišný?

Ak vynecháme rozpočet, odlišnosťou je kultúra. V Londýne nemajú problém riešiť problémy zo dňa na deň, navyše je tam obrovský ľudský potenciál. Denne prichádzajú ľudia z celého sveta, ktorí bažia po príležitostiach a aj po účasti na menších študentských projektoch. Sú zo seba ochotní vydať maximum.

Prečo si sa rozhodol vrátiť a založiť úplne nový projekt divadla práve v Novom Meste?

Vždy som chcel byť „importér“. Niečo sa naučiť a priniesť to späť na Slovensko. Navyše som Novomešťan, celé svoje dospelé roky som prežil kúsok odtiaľto – na Vajnorskej. S pani riaditeľkou Majkou Priečinskou sa poznám už od detstva, kedy som ešte netušil, že chcem pracovať v umeleckej sfére. Mať v stredisku kultúry vlastné divadlo bolo aj jej dávny snom. V tomto projekte teda vidíme úžasný potenciál obaja.

Pokiaľ viem, žiadne stredisko kultúry na Slovensku nemá vlastné divadlo. Čím ďalším bude tento projekt výnimočný?

Tento kultúrnik je v Bratislave legendárny. Stretávali sa v ňom ľudia rôznych profesií, vrstiev a vzdelania, pričom sa všetky rozdiely medzi nimi zotierali. To chceme tomuto miestu prinavrátiť. Divadelné hry koncipujeme tak, aby si v nich všetci našli to „svoje“.

Zároveň sa budeme snažiť vzdelávať. Veľa obsahu bude určeného napríklad pre stredoškolákov. Chceme vychovávať nové publikum. Potrebujeme, aby kultúra nezanikala, aby nám o 10 či 15 rokov stále mal kto chodiť do divadiel. Koncipujeme ho však tak, aby napriek tomu dokázalo zarábať peniaze a tie sa neskôr vracali lokálnej komunite. Chceme byť moderní napríklad netradičnými pracovnými

postupmi, interpretačnou slobodou hercov či formami komunikácie divadla. Práve kombináciu vyššie spomenutých prvkov považujem v slovenskom prostredí za výnimočnú.

Už na 22. februára chystáš s novomestským divadlom premiéru prvej hry s názvom Jeruzalem...

V repertoári máme plánované tri inscenácie a Jeruzalem nám z nich prišiel najvýnimočnejší. Na trhu nie je nič podobné. Bude to dobová výpravná a kostýmovo náročná produkcia určená aj pre mladšieho diváka. Popri inom sa zaoberá aktuálnymi hrozbami dneška, napríklad informačnou vojnou.

Dej sa odohráva počas dobytia mesta sultánom Saladinom v roku 1187. Jeruzalem bol v tom čase mimoriadne multikultúrne mesto, ktoré doplatilo práve na vnútorné spory. Každý ukazoval prstom na toho druhého, čo neskôr využil vonkajší nepriateľ. Jednoducho, veľmi podobné veci, aké zažívame dnes.

Akých hercov sa už v castingoch podarilo vybrať do inscenácie?

Postáv máme až šesťnásť a všetky budú stvárňovať profesionálni herci z Martina, Košíc či Banskej Bystrice. Tých budú dopĺňať profesionálni šermiari, ktorí do príbehu vnesú aj niekoľko kaskadérskych kúskov. Čo sa týka známejších mien, rozbehnutá je komunikácia napríklad s Romanom Pomajbom, Jurajom Bačom, manželmi Kaprálikovcami či vychádzajúcou muzikálovou hviezdou Davidom Árvom. Veríme, že pre začínajúce divadlo budú veľkým umeleckým prínosom, a na spoluprácu s nimi sa už teraz nesmierne teším.

Zhovárať sa Branislav Oprala, snímky archív M.G.

NOVOMESTSKÉ DIVADLO

PROJEKT STREDISKA KULTÚRY BNM

JURAJ BAČA
PETER BAŽÍK
ROMAN POMAJBO
JANA LIESKOVSKÁ
MARTIN KAPRÁLIK
MIŠKA KAPRÁLIKOVÁ
DÁVID ÁRVA

Jeruzalem

anno 1187

SCENÁR A RÉŽIA
MICHAEL SHARMANT

OD 22.02.2022

WWW.NOVOMESTSKEDIVADLO.SK

SRDEČNE VÁS POZÝVAME

22.02. JERUZALEM anno 1187 - PREDPREMIÉRA, OTVORENIA DIVADLA
25.02. JERUZALEM anno 1187 - PREMIÉRA

Spomienka na politika - humanistu

Nie všetky poetické večery predstavujú divákovi veľikánov poézie, z času na čas vzdáva hosťiteľ Juraj Sarvaš hold iným významným osobnostiam slovenského národa. K takým patrilo jedno z posledných stretnutí uplynulého roka v Poetickom štúdiu venované spomienke na nedožité 100. narodeniny Alexandra Dubčeka.

Literárno-hudobná kompozícia pod názvom Nevyschne čistý prameň pripomenula politikove myšlienky, historické udalosti i mnohé stretnutia a rozhovory. Pretože v stredisku kultúry sa za chladného novembrového večera stretli mnohí, ktorí veľkého politika poznali osobne. „*Jeho čestnosť, pravdivosť, ľudskosť, obetavosť, pracovitosť a nebojnosť by mali byť príkladom pre mladých,*“ uviedol Juraj Sarvaš. So spoluúčinkujúcimi Máriou Schlosserovou, Jozefom Šimonovičom, spevákom Dušanom Jarjabkom a klaviristkou Anikó Patkoló priblížili život a názory Alexandra Dubčeka aj mladšej generácii, ktorá už možnosť osobného stretnutia nemala.

Na svojho významného rodáka nezabúdajú ani v Uhrovci. Keďže pandemická situácia neumožnila usporiadať pamiatkovú slávnosť v tomto mestečku, prišla si početná skupina hostí uctiť svojho rodáka do Bratislavy. *Text a snímka Jana Škutková*

EVENTOVÝ PRIESTOR

Stredisko kultúry na Vajnorskej 21

**BEZ
LIMITOV**

**sídliace priamo v srdci bratislavského Nového Mesta
ponúka zrekonštruované priestory na prenájom:**

* firemné večierky * prezentácie * školenia * stužkové * kurzy * vernisáže
* talkshow * skúšky divadla * divadelné predstavenia * prednášky * koncerty
* konferencie * oslavy *

Poskytujeme:

- * Moderné, reprezentatívne eventové priestory v centre mesta
- * vstupná lobby s barom
- * bezbariérový prístup
- * plne vybavené sály, učebne a ateliér s kapacitou od 10 do 350 návštevníkov
- * technickú realizáciu vašich eventov (osvetlenie, ozvučenie)
- * variabilné úpravy sály s výzdobou a kulisami
- * sprostredkovanie programu a cateringových služieb

Realizujte Vaše podujatia s nami!

Kontakt:

✉ prenajmy@skvajnorska.sk
☎ +421 911 449 688.

Otvárame kurzy v SK Vajnorská 21

KERAMIKA

Modelovanie glazovanie,
točenie na kruhu
a vypaľovanie v peci.

VÝTVARNÉ ŠTÚDIO

Výtvarné techniky
pre začiatočníkov i pokročilých
Prídi využiť kreatívne voľné chvíle.

Otvárame kurzy v DK Kramáre Stromová 18

SPEV

Výučba spevu a hudobnej teórie
pre deti, dospelých aj seniorov
s lektorkou Máriou Borbeľovou.

PILATES A JOGA

Pilates - cvičenie pre všetky
vekové kategórie
Joga - zdravá chrbtica,
cvičenie pre všetky vekové kategórie.

Otvárame podľa záujmu

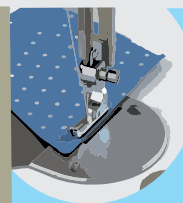
KLAVÍR

Hra na klavíri s lektorom,
kurz pre začiatočníkov
aj pokročilých.

MAĽOVANIE NA HODVÁH

pre začiatočníkov
a vhodné aj pre
matky s deťmi.

ŠITIE

Základy šitia
aj pokročilých.
Kurz je prispôbený
požiadavkám kurzistov,